

חוברת ה'

קָרְבָּן

הַלְּשׁוֹן

קָרְבָּן

בִּשְׂרָאֵל וּבִתְפּוֹצֹת

תל-אביב, י"ז מנחם אב תשכ"ט

1 באוגוסט 1969

חובן הענינים

עמוד מס'

- 1 מה בחוכחה? – המערכת
3 על ריבבה שלנו
4 בהשפעות הגורל, מפי שמואל בילו
8 פולנים יוצאי קרמניץ בלונדון כטביהם

אנשי קרמניץ במערכות ישראל

- 9 על מאיר הר-ציוון (אנגלית, קטע מספר)
11 בן עירנו מקים חיל פרשים בצה"ל
12 לקראת כינוס ביין-ארצוי של יוצאי קרמניץ
13 החאגדות עולמית של בני עיר
15 סכומיים שנחקרו מוחוץ לארץ
16 סלובה הלפרן – בהן זיל
17 פ. י. פ.ס (צרור ידיעות):
הגביה פבור "קול יוצאי קרמניץ"; מילגה ע"ש
אפרים שנירידר; ביום הזכרון לשואה ולגבורה; נשות
פורים בחיפה; אורחים מחו"ל; אנשי קרמניץ שבאו
להשתקע; ברכת מזל טוב; חנומים; חחרות שמייה
ע"ש אбелום צידון; ד"ר זאב חסיד – חבר האקדמיה
למדעים.

* * *

*

ועדת המערכת: מ. גולדנברג, י. רוכל, מ. אוח-יקר, א. ארבען, י. גולברג, ש. סייטמן.

עיצוב גרافي – אברהם ארבען

חרוגמים – רחל נדייר – אוטיקר וchner גולדנברג
הבהה ביידיש – חנה גולדנברג

מחיר החוברת: בארץ – 2 ל"י, בחו"ל – 1 דולר.
החברים מתבקשים להעביר את החולום עם קבלת החוברת.

* * *

בחותם המערכת: תל – אביב, רח' זכרון יעקב 8, ארבעון יוצאי קרמניץ.

חל-אביב, י"ז אב תשכ"ט

1 אוגוסט 1969

אַיִן הָאַלְטָצִיִּיט

- 21 . . . . . וואס דערציזילט אוונז די העפֿט ?
 23 . . . . אונזער דיבע ..... קוקה אטייקער (רחל נדייר)
 25 . . . פארשידן צעגען די וועגן פון גורל - מ. גאלדענבערג
 29 . . . טלייאקן פון קראמעניז אין לאנדאן שריבין... - יהושע גאלבערג
 30 . . א קראמעניזער שטפלט אויף דאס ריטער מיליטער אין צהיל - מ. גאלדענבערג
 32 . . צום אלוועטליכן צוזאמענפאר פון קראמעניזער - מרדייכי צץ
 33 . . א זועלט-בונד פון לאנדסלייט ("מארגן פריהייט", נ.י) - א גאטטהלאייד
 35 . . שפנדזונגען פון אויסלאנד ..... שמואל טייטעלמאן
 36 . . סלובה (א ליד) ..... דוד רפאפֿאָרט
 37 . . סלובה האלפֿערן-כהן זיל ..... מ. ג.
 39 . . פארשידנס: הנטה פאר קול יוצאי קראמעניז; סטיפֿענדייע
 אויפֿן נאמען פון שנידער; אין דעם יומן זכרון לשואה ולגבורה;
 ד"ר חסיד - אקדמי מיטגילד; א שוים קאנקורים צום אנדעניך
 פון אבשלום צידון זיל; פורמים אווענד אין חיפה; געסט פון
 אויסלאנד; נייע קראמעניזער עולים; באגריסונגען - מזל טוב;
 תנומים ..... יצחק רוכל
 אויסצובן פון זכרונות ..... יומך פאך

* * *

רעדאקטיע קלעג'וֹס: מ. גאלדענבערג, י. רוכל, א. ארגן,

מ. אווח-יקר (אטייקער), יהושע גאלבערג,

שם. טייטעלמאן.

גראפיישער טיליל - אברהם ארגן

אייבערצעזונגען - רחל נדייר - אטייקער, חנה גאלדענבערג

קארעקסטור- יידיש - חנה אוון מאנוס גאלדענבערג.

* * *

פרײַז - 2 ליִי. די חברים ווערטען בעבעטען איבערזוייזן דעם אפֿצאל

מייטן באקומוּן פון העפֿט.

* * *

אדראָם פון רעדאקטיע - ארזון יוצאי קרמניץ, רח' זכרון יעקב 8, חל-אביב.

* * *

*

מַה בְּחֹרֶת?

בפתח חוברה ה', של קול יוצאי קרמניצ' נסקור בקצרה את חכנה.

תרומותם של בני עירנו היושבים בחו"ל-ארץ היא הפעם מרובה יותר מאשר בחוברות הקודמות. חברנו דוד רופפורט, מזכיר הסוציאטי בניו-יורק מקדיש שיד באידיש לזכרה של סלובה הלפרן-כהן ז"ל מקבוץ מענית. מיליה ביילוהוס מספר על קזרותיו וחלאותיו בימי השואה ועל נפילת בנו במלחמה העצמאית. את דבריו הביא לדפוס הח' מנוס גולדנברג בשתי השפות (בחהיפות הגורל, פארשיין זענען די וועגן פון גורל). כך מובאה בחוברת זו חביבה על הבטאון שלנו בעTHON "מארגן-פריזיהיט", בניו-יורק, עם תרגום לעברית (ההגדות עולמיות של בני עיר). ולבסוף - קטעים מכתבו של חברנו מרדכי כץ מארגנטינה, על ההכנות הנעשוח שם לקרה לנש בין ארצי של יוצאי קרמניצ'. בחוברת הבאה תופיע רשםחו של דוד רופפורט על "אנשי קרמניצ' בניו-יורק".

שאל אביך ויינדר, זקניך ויאמרו לנו. חברנו הוחיק יוסף פאך, תושב ראשון-לציגון, ממשיר בזכרונותיו המעניניגים (בעיבודו של הת' מנוס) על אורח החיים בעיר קרמניצ' בתקופה שלמה ועל אישים שפלו באותה תקופה. (אידיש בלבד)

אנשי קרמניצ' במערכות ישראל. במלחמת השחרור פעל גם חיל פרשים, אשר ארגן ע"י בן עירנו אפרים דרורי והוא היה גם מפקד היחידה. דרורי (סיגוניה פינגרוס), הוא בנו של העסקן האבורי הנודע בעליינו שלמה פינגרוט. כמו כן מובאים בחוברת - בשפה האנגלית - דבריו של שר הבטאון משה דיין על מאיר הר-ציגון, מתוך הספר *Mission Survival* הדקרים משמשים המשך לחיואור פועלו של הר-ציגון שנייתנו בחוברת הקודמת, ד', בעברית ובײִידיש.

לזכור חברים שנפטרו. במלאת עשר שנים לפטירתה של המבירה דיבלה ברנסטליין, שיטודה וטפהה את הארגון שלנו, מספרת עליה הח' רחל נדייר (היא קוקה אוטיקר) בשתי השפות. על תלדות חייה וアイシותה של החבורה סלבה אלפרן מספר לנו התבר מ.ג.

הפסיפס מכיל לפחות ידיעות שונות והפעם בכללו בו גם ברכות מזל טוב לנשואינו בניים ולהולדת נכדים, וכן הבעת חנחותם למשפחאות שייקריהם נפטרו לאחרונה הידיעות נלקטו ע"י הח' י. רוכבל, ונכתבו בחלקו ע"י מ.ג. וע"י יהושע גולדברג.

על סכומים שנחקרו מהויל מוסר בחוברת סקירה הגזבר של הארגון, הח' שמואל (AMILK) טיימן, כהමך לרשימה שפורסמה בחוברת ג'.

ולבסוף. לפי הදינים המגיעים אלינו אנו סבורים ש"קול יוצאי קרמניץ" מפיק רצונם של רוב הקוראים, ברם עליינו לציין בצד שמאל פניו תינו יש חברים בישראל שאינם מקפידים לפרוע את החמורה - 2 ל"י עבור חוברת, והרי משלום זה הוא המקור היחידי לביסוי הוצאות ההדפסה והמשלוח. חבריינו שבחווץ-ארץ מעבירים לנו בזמן הנכון את החמורה - ו אף לעלה מזה, ולרוב - בצדוף דברי עידוד. מה שאין כן חבריינו שבארץ.

אנו פוגים, איפוא,שוב בבקשתם אל כל חבריינו שיקפידו להעביר את החמורה, כדי להבטית את הופעתן הסדירה של החוברות. את הסכום - הצדוף החוב بعد החוברות הקודמות - אפשר להכני לכל בנק שהוא לזכות חשבון 52273 של "אדIRON יוצאי קרמניץ", המנהל בסניף המרכז של בנק הפועלים בתל-אביב. אפשר להעביר לנו הסכום גם בשיק, המשויך על כל בנק שהוא.

ובזאת סיימנו. אנו מחלים לקורא שהחברה חוזיר אוחזו לשעה קלה לאוירה של בית אבא ושל קרמניץ לשעבר.

ה מ ר כ ת

ג.ב.

חברה זו נשלחת יחד עם הזמנה לאזכרה
השנתית, שחתקיים ביום ה' לשבוע, א'
דראש חודש אלול תשכ"ט 14 באוגוסט 1969.

- - - - -

עם סגירתה הבלתי הודיעו הידייעת המעציבה על פטירתו של זקן חברינו בארץ, דוד רובין ז"ל.
בקפר חסידים, ביום 9 ביולי 1969, בגיל 87, ברוך זכרו. סקירה על אישיותו חברה בחוברת הבאה.

* * *

*

על ריבבה שלנו

(עشر שנים למותה של ריבבה ברנסטיין ז"ל)

יש עספנים, פרנסי ציבור מוכרים ומחבלים בפועליהם בחיותם, אך עם הסתלקותם מיטשטשת דמותם האישית-אינטימית וזכרם נשאר רק אצל קומץ אנשים קרוביים.

לא כך ריבבה, שחייה הם כעין שילוב מופלא של מקצוע ועבדה צבורית, בהם מתגבשת אישיותה. שנים היא עובדת כ"אחות סעד" בחברת אוניות הולנדית ומלואה נסועים אל מעבר לימים ואוקיאנוסים. בין השנים 1935-38, עד סמוך לפרוץ מלחמת העולם השנייה היא מלואה בקו קונסטנצה חיפה אלףULER וחלוצים. 52 משלוחי עולים! ומשך כל הזמן עומדת היא בקשר אמרץ עם הסוכנות היהודית. עם פרוץ המלחמה כשהיא נשארת מנוחקת בורשה היא נחלצת שוב לעבודות סעד בחנאים הקשים ביותר כיומי הפלישה הנאצית.

אך יום אחד, מבלי שציפחה לכך, היא מקבלת יחד עם עספנים ופעילים אחרים סרטיפיקט לעליה. אין גבול לשםחה והיא עולה ארצה.

אחרי מספר שנים של עבודה במרפאות קופת-חולים בעפולה, טבריה, כפר יהושע ובקבוצות עמק הירדן היא מגיעה למרפאה קופ"ח שבൻימל יפו. שוב קירבה לים – כעתן סמליות של גורל.

על אף עבודותה הקשה והמאומצת היא מוצאת זמן ובכל הטע לבה ופשטוחה המקורית והטבעית מתמיסרת לענייני קרמניץ' והופכת לחלק אורגני בנוף האנושי של קהילתנן בארץ. ביתה בקומת הגג ברח' יהושע בץ-גוז היה ביתם של עולי קרמניץ' ותיקים ותדשיים כאחד. מהו מיוחד, בלתי נחפס ושונה מכל שיגורה היה ממזוג בבית זה. את חוויוווחיה מכל קצווי העולם הביאהacha מהפלגוחיה ונדרידיה המרובים. חן של ארפיות מחושב ומסוגננת, מזמין ומרגיעה היה נסוך בבייחה החט.

מספר פעמים הייתה מארגנת בבייחה "ערבי הווי" לקרמנצאים. כולם היו ילדייה. בכל אחד התענינה וידעה פרטי פרטי על חייו. ולא מן השפה ולהזע אלא שיתפה עצמה בשיחות ובצירות. ודרך המיוולדת לדרבן ולמשורח חברים למעגל העניינים! היא הפכה לסמל בדוגמתה האישית.

לא פעם השחהתי על חיוניותה, כאשר בשעות הערב המאוחרות (ישר מהטראפה) או בשעות המוקדמות של הבוקר, היה מופיעה בשליחות "למען". "הלא מוכרתים לעשות זאת, וכי-corner ישביל לעשות?" ואז באמת אין אפשר היה לא להימנע ולא להרחק בכל הרץ ולו גם כדי להשביע נחת, למען.

והערבים בביתה. בזיכרוןם של מי אינם חרוטים? השולחנות ערוכים כל טוב, אור, פרחים, והעיקר: דמותה המחייכת והמאושרת לקרה כל אחד הבא. היא במרכז ריחד עם זה בצל – אם מסורת המאונינה שילדיה יחלטו בכל מה שניחנו: מי בשירה, מי בזקלוםומי בספר מבדח. תמיד קשה עליה הפרידה ושאלת אחח בפייה: "איך היה? איך היו כולם?"

לפתע חלה, עברה נחוח קשה. השתקה לעבור על זה מבלי לצער את הקרובים המסובבים אותה, ובאופטימיות האפינית לה הצלחה להתגבר ולהרגיע. ואחרי זה עוד מספר שנים של פעילות בלתי נלאית. עוד הבדילה עשות, אולי כדי להסתפק יותר, לחפש את המרובה.

כאשר נכנסת שנייה לבית החולים בקרתיה חכופות. ושוב השתקה להתגבר על מצבה כדי לא לצער. והתנהגותה הגובלית בגבורה ממש הדימה את כל מבריקה. קשה היה להעלות על הדעת שאכן זהו זה.... במאצים על אנושיים התגברת עלabeiים, דברה, שאלה, החעניתה בכל.

והעיקר "האדיבה קרביה" ו"אל תשכח את ענייננו!"

זאת היה צוואתה. העניין לא נשכח. גם אוחץ ריבת לא שכחנו ומשהו מרוחך ולסת לבך

נדבק גם בך.

מ. גולדנברג

בחפכוות הגורל

(עשהباب ובן אנשי קרמני שbaoמצ לבם ניצלו מיד הנאצים. הבן הגיע ארץ ונפל במלחמה השחרור).

הגבר האלגנטי שקיבל אותו בלבבו בفتح بيיחו של אברاهם לנידסברג בחלאבב הוא שמואל ביילוהוס, המכונה מליליה, וזה לו הביקור החמיishi בישראל. הוא בא מדי פעם מעיר מגורייו ניו-גרסי שבארצות הברית להשתתח על קבר בנו יחידו שנפל במלחמה השחרור.

ואח סיפור האב והבן אני בא לספר מפיו של מליליה.

מליליה במלחמות, כאביר אוקראיו בקולחת. טוליא בעלהות, אלס אוקראינישער פיער און קאלטא.

רבים מבני עירנו זוכרים עוד את הצער הנאה, בנו של בילוהום בעל בית – החrostט לשבון, שהיה מתהדר במשך שנים חבוש ניובע של סטודנט, ועל כןזכה לבינוי "הסטודנט הנachi". משפחתי בילוהום הגיעו לקרמניץ בשנת 1920 עם הפליטים היהודיים שזרמו מעריו אוקראינה הסובייטית לעבר הספר הפולני.

את קרמניץ עזב מיליה בילוהום זמן קצר אחרי פלישת הצבא האדום לאוזרנו. בשנת 1939 הוא עבר לעיר החבל טרנופול, שם השיג עכודה מסדרית. בני משפחתו נשארו בקרמניץ.

בשעת הפלישה של הגרמנים לברית המועצמת בקייז 1941 מתארח אצל מיליה בטרנופול בנו יאה, יחד הם נמלטים לאחיו של מיליה בקיוב. כעבור שבועה ימים היו כבר הגרמנים במבואות קיוב. מיליה ובנו בורחים למריופול. כאן מועסק מיליה כפועל פשוט מחוץ לעיר. במשך הזמן קשר קשיידירות עם היהודי מריאופול, קיבלו בזרועות פוחחות את הפליטים ועזרו להם بما שיכלו. פעם, בשובו לפנו ערבות מהעבדה, פגש מיליה ברחובות של העיר חיל אדום צולע. התברר לו מיד שהחיל הזה לא אחר הוא, כי אם משה רבינוביץ הוא סיפר למיליה את תלואתו, כיצד נלחם הוא וחיליס אחרים אותו בידים כמעט ריקות, מול טנקים ומקלעים בכדים של הגרמנים.

באחד הקרים הללו נפצע משה ונשלח לריפוי למריופול. כעבור ימים אחדים – אמר הוא למיליה – עומדים לשולח אותו בחזרה לחזית. יותר מיליה לא ראה אותו. נראה, שהוא הווא הוזר לחזית מיד אחרי הפגישה ושם נפל.

והנה يوم אחד המרחש הדבר, שהביא עמו כליה על הקהילה העתיקה הזאת. הגרמנים הצניחו כוח גדול מהאויר והכל נלכדו במלכודת האכזרית. מהיום הראשון שדרכו רגלי הגרמנים בעיר החלו שוד, פינויים, התעללות ורציחות, עד אשר רוכזו היהודי מריאופול כולם בקסטרקטיינים שמוחץ לעיר וחיכו לבורלים.

הנער יאה, בן ה-12 מתחילה לדבר על לב אביו שיימלטו יחד. אבל מיליה ידע שם הם ייחפסו יירו מיד. הוא לא חiar לעצמו שבין כך ייעשה כן לכולם בעוד מספר ימים. בהסתמכת אביו וקרובייהם, גם הם במחנה, מחליט יאה להמלט לבדו. על יד השער חושבים חיילי המשמר הגרמנים שהוא ליד נזורי, הודיעו למראהו הארי, וمبرושים אותו התוצאה. כעבור כמה ימים מגיע יאה, בדרך לא דרךcko החזית של הגרמנים. הוא חוצה את החזית במקומם שהיתה מוחזק ע"י בעלי בריתם האיטלקים. בינו לבין השלט הצבאי הסובייטי על סביבה זו וחיילים רוסיים מוצאים את יאה ישן בערמת קש. אחרי שנורע לו כי דודו מקיוב פונה לעיר נובורוסטיסק שבפולין – הוא יוצא לשם. בדרך הוא שחה בחדרים ונעשה שותף לכל אותן הרפתאות שמצוות אף הילדיים שנדרו אז בדרכים בלי הוריהם ובכל כל השגחה אחרת. בנובורוסטיסק נודע לו, שדודו ואשתו בויסטו לחזית. אך בטרם צאתם הם סיידרו את יאה במעון ילדיים במקום.

כאשר התארגן צבא אגדRET בבריה"מ, אליו נצטרפו הרבה יהודים בעלי אזרחות פולנית, מוצא את עצמו יasha בחוץ קבוצת הילדים היהודית הידועה לכולנו בשם "ילדים טהראן", ואותם הוא היגיע לארץ ישראל.

עה נחזר לאביו של יasha, מיליה בילוחום מריאפול.

בשעה שיאשה, בשומו את נפשו בכפו, זחל על גחונו בלילות, כדי לאחסן פירצה בקו החזית, הגיע חורם של יהודי מריאפול להירוח לחוץ הבורות כפי שעשו זאת "האנזאץ גראפֿן" בעיר קרמניץ ובאלפי קהילות אחרות באוקראינה, ליטא ובלארוסיה. יומיים אחרי בריחתו של יasha מועברים יהודי מריאפול מהטרכניים לקולחו"ז "קראניה צביזדא", למרחק 12 ק"מ, וכאן נגשים הקלגטים הנאצים מיד למלאיי האשמדא. בקבוצות של 100 - 150 איש מובאים היהודים לבורות האנטי-טנקים ליד גדר הקולחו"ז ונורדים שם.

בהגיע חורו של מיליה הוא מחרץ מהקבוצה ורץ לעבר הזקיף הגרמני. מיליה בוכה לפניו וואמר שהוא עצמו נוצריו ורק בגלל אשתו היהודית הוא נמצא כאן. ואכן הוא נראה היה כך, וגם שמו סאמואיל בילוחום העיד על כך. הזקיף הגרמני לא רצה בתחילה להאמין לו וכייבד אותו במכות נאמנות בקח רובהו. מתפלל ביסורים עמד מיליה בשלו. הזקיף, שלמצלו של מיליה היה חייל וחיק, שומר עוד בלבו איזשהו זיק אנושי צנוה עליו להשתר על ידו.

קבוצה אחורי קבוצה, הגיעה לבור, ולעיבוי מיליה התרחש מ חזזה נורא, אחד המתחומות הנוראיות, שקשה להעלותם על הדעת, בוצע הפשע האיום, שמנור לא תינקה גרמניה לעולמי עד.

בספרו את ספרו זה נאבק מיליה עם עצמו קשות. יומם לפני כן, בשעהה לפני יידידיו בתל-אביב את סיפור תלאותיו הוא לא עצר כוח והחmortט.

אחרי שהחיל החזיק את מיליה על ידו מספר שעות, הוא ניצל ההזדמנות ו אמר לו להסתלק מהה.

מיליה החליט להגיע לפולין. שיש מאוח קילומטרים הוא עשה בדרכים צדדיות. בהירתו כבר קרוב לגבול הפולני, נודע לו מה מתרחש שם, וזה הוא מחליט להשתר לעבוד בקולחו"ז האוקראיני "קאבושקה" כאכר בשם בילוחום.

שלוש שנים עבד מיליה בקולחו"ז זהה. הוא היה שם דומה בכל ל"גוי", כפי שהוא רואים אוחו בחמונה כאן ובכל זאת לא סר מנו כל אותו הזמן הפטח שותודים בו, כי הוא יהודי.

לאחר ששביבתם נכבשה על ידי הצבא האדום כותב מיליה מכח לסופר היהודי הסובייטי איליה ארנבורג, בו הוא מבהיר מה שראו עיניו בעמדתו ליד הבורות. שmor אתו מכתב המושא החם שהוא קיבל מארנבורג. על גורלו של בנו לא היה ידוע אז למיליה כלום.

לאחר זמן נدد מיליה לארצוה הברית, חי שם חyi عمل, וכיום הוא פנסיונר, חוטב העיר ניו-גרשי.

— — — — —

ובהן מגיע אותה שעה לארץ-ישראל. פה הוא עובר שכבים אחדים של קליטת "ילדים טהרין", והם: קבוץ, מוסדות חינוך שונים. לבסוף זוקח אותו בן עירנו קרובר, אברהם לנדברג אל ביתו בתל-אביב. ולאחר זמן הוא מסדר אותו בעבודה. אז הכרתי גם אני את הנער ועזרתי לו להסתדר במוסך של "המעביר".

כאשר מתחילה ביישוב הגיוס לbrigada היהודית שבצבא הבריטי מאלץ יאה אח לנדברגلاحום שהוא כבר בן 18 שנים, למרות היותו עד רק בן 16. הוא עובר עם הbrigada את כל המשע המפואר שלו באירופה עד לניצחון בנות הברית. בהיותו על אדמת גרמניה אייננו יודע עוד שאביו חי והוא יוצא לפולין לחפשו וכשאיןנו מוצא אותו שם – הוא חוזר לארץ-ישראל. לשוא היו גסינזקיו להגיע שוב לגרמניה שם – כפי שנודע לו אז – נמצא היה אביו.

והנה הגיעו הימים הגדולים שלפני קום המדינה. יאה איינזו עומד מנגד. הוא מחייבים לשורות הפלמ"ח ולוקח חלק במבצעים הנזוכים של פלוגתו. בלוותו שירה לנגב הנוצרה, עליה רכבו על מוקש ליד חל-נון, התנדר שהיא חדשה חמוצה מועף באוויר, ויאשה ותカリו נהרגים. הגדול שומר עליו בצוותה כה מפליה ומילט אותו מהסכנות הגדלות בהן היה נחוץ – הפעם לפעם עורף.

שלושה ימים לפני מותו הספיק יאה לכתוב לאביו בארה"ב: "מי יודע אם עוד נחראה, אני יוצא לפועל מסוכנות". ואכן לא המרא עוד ...

וכך הגיעו לקצם חייו צפיר קרמנצאי, שביזומתו הרבה ובأומץ לבו הצליח להמלט מאוות
כך מר, שמצא אם בני גינו יחד עם כל יהודי עירו.

*
תוהיה המשימה הזאת ציון לזכרו של יאשנה בילולוז וידיע נא מיליה בילולוז
בניו-ג'רזי הרחוקה, שאנו שותפים לצערו.

יהושע גולברג

פולנים יוצאי קרמניץ בלונדון כותבים.....

בלונדון קיימים מועדון של פולנים יוצאי קרמניץ בשם "ביאטיאראה - קרטמייניעץקה"
בראש המועדון עומד אשתו של מושל המחוז לשעבר בקרמניץ /סטרומטה/
הלהנה צ'רנוצקה. באחרונה קיבלתי ממנה מכתב והיא מבקשת לדעת על גורלם של עזריאל קרמניצקי
ושלמה פינגרוט שאתם יחד עבדה הרבה שנים עד פרוץ המלחמה במלחמת הסעודה של העיריה ויחד אתם
היתה מבקרת לעיתים קרובות בבית החילום היהודי, מושב זקנים ובבית החזירים שבראשו עמדו
העסקנים לייבקה רוזנטאל וסוניה קרמניצקה. הם גם רוצחים לדעת מי מה תלמידים היהודים שלמדו
בזמןם בלייזאום - נמצאים כתם בישראל.

היא שלחה לי גם דף מעיחון פולני בו מסופר על פרופ' يولיאן קווזלובסקי שהרבה קרמניצאים
עוד זוכרים אותו, כמו לא הomanipולה בגימנסיה "סמורזינדובה" ובליזאום וגם היה היוזם של בניית
שתי המפקחות ל"סקי" בקרמניץ, בשנת 1942 הצניחו אותו הבריטים בזואלהין, שם פעל במחתרת נגד
הגרמנים תחת הכינוי "צ'יחי" - שקט". הגרמנים חפטו אותו ושלחוו למחנה ריכוז "חלמנז'ו" שם
הוא הצליח לברוח לוולשה, השתחף במרדר וורשה, בטור מפקד גדור "מווקוטוב" ובהתקפה על
"AMILNOV" ביום 18 לאוגוסט 1944 נפל בקרב.

באותו עתון מסופר גם על גדור הפרשיים 12 מקרמניץ 12 Pulk Ulanow Podolskich
שלחם בשנת 1939 נגד הפולשים הגרמנים, חלק ניכר מהגדוד הצליח להגיע דרך רומניה לבריטניה
ובשנות 1944-1945 לחם חלק זהה באזרר הנאצי על אדמת איטליה וזכה את האות הפולני הגבורה
"וירטוסי - מיליטרי" Virtuti - Militari

קבלתי מהגברת צ'רנוצקה ספר בשפה הפולנית עם קדשה לספריה שלנו, שם הספר "כל המציג
נפש אחיך - כאילו הציג עולם מלא".

אני מוצא להובי לכתוב את השורה האלו לחניכי "יליזאום" לשעבר הנמצאים כתם בישראל:
קליגמן, מניה וסוציאה רובין: יצחק קרויסטן מפוטשקוב, ד"ר פרידה ברנשטיין משומסק, מירה
דנישובסקי, ציפфа לויתן קנבובייז, הפרופיסור ד"ר אריה (ליוליק) שנברג, אברהム ארגמן (בוגץ)
ד"ר אברהם גוטמן ברמלה, ד"ר מארק צ' בניו-יורק, ורבים אחרים בארץ ובחו"ל.

הם דורשים מאתנו חומר על העיר קרמניץ, אנו שולחים להם החברות שלנו, אחדים מהם
יודעים יידיש וקוראים, אחרים - מסתפקים בחמוניות ובכתביהם הפרטיטים שלנו.

נתקיים בהם "על גהרות בבל (החומה) שם ישבנו גם בכינו", ...

MOSHE DAYAN ABOUT MEIR HAR-ZION

Meir Har-Zion has become a living legend amongst the youngsters of Israel: the symbol of devotion, resourcefulness and heroism. His father was born in Kremenietz, himself the son of a zionist family, which had been deeply rooted in Jewish life there.

We have found it worthwhile to print in our journal the following chapter written by our Minister of Defence-Gen. Moshe Dayan, in addition to what we printed about Meir in our last issue (No.4). It seems to us that you, Young Reader, will find in these lines some material worth to be read worth to think of.

- - - If I had to pick a prototype of the Israeli soldier out of all the fighting men I have known, I would pick Meir Har-Zion. Of course, he is not the "typical Israeli soldier." The typical is the of average, while Har-Zion is head and shoulders above them all; this is to say that he is a typical Israeli fighter, except that he does the job better than the rest. Far better. He is a superior scout, a bold charger, a shrewd fighter, stubborn, uncompromising. He is best portrayed not by adding superlatives to his name but by describing his actions, his forays across the border, the raid on Hebron on that snowy day, the capture of the Syrian positions in the Kinneret operation and the Battle of er-Raha'awe—the engagement in which he was seriously wounded.

What is special about Har-Zion is the quality found in some measure in all the members of his generation, the combination of the tough and daring soldier who even relishes battle, and the poetic soul; the red-bereted paratrooper and the farmer deriving satisfaction from his dull, exacting toil. This seeming paradox is actually an expression of identical aspirations, qualities nourished by the same spiritual source. The Har-Zion who lives with his wife and children in an isolated house near the Crusader fortress of Kaukab el-Hawa and finds purpose in breeding cattle is not the Mr. Hyde of some Dr. Jekyll fighting-man. The aspirations and motives which drive him to join the paratroops are the same which make him devote himself to back-breaking toil in the steep ravines of the Jordan Valley.

I assume that not only I, but anybody who has followed one of

Extracts from an article written by General Moshe Dayan
in book "Mission Survival".

THE FIFTH OF JUNE

Meir Har-Zion's operations considers him an outstanding fighter, a model battle leader. But I must confess that in picking him as the Israeli soldier *par excellence*, I have in mind not only his fighting image—tall, brawny, curly lock hanging down on his brow, shy smile covering up tension and fatigue. I vividly recall my first meeting with him, a meeting which had nothing to do with war.

I think it was in 1954. We were touring the Egyptian border near Be'erotayim. Lying around were corpses of some camels that had been shot in an engagement with Bedouins in a recent action. On one of the cadavers, a few hundred meters from us, was perched a large black bird. I wanted to take a shot at it. I knelt and raised my rifle. Before I could take aim, somebody pulled my arm and snapped at me: "What are you doing? That's an eagle!"

I turned around. Before me stood the leader of the patrol squad—Meir Har-Zion. I don't recall whether I was already Chief-of-Staff or still Chief of Operations. In any case, having a rifle pulled from my hands by a corporal was not really the accepted military tradition.

Har-Zion explained to me that only 30 braces of eagles were left in the country, and they had to be preserved from extinction. In the area there were two eagles that nested on a steep cliff, where foxes and wildcats could not get at the young eagles.

We rode up to the cliff. When we were near, we got out of the command car and stealthily started to make our way to the eagles' rock. But the nesting eagle noticed us and soared into the sky.

A long time has passed since that meeting. If I would now have to find that spot where the eagles were nesting, I wouldn't be able to do so. But one part of that scene has always remained etched in my memory—an eagle soaring up with heavy but graceful wing-beats, spiralling upward, circle and up, circle and up, and Har-Zion leaning on his rifle and following the eagle with his eyes. Not a glance of curiosity, not even a glance of wonderment, but a "professional," scrutinizing glance, seeking to take in every detail, in order to learn from it.

Moshe Dayan: The Fighters' Spirit. Courtesy of Israel Magazine.

בן עירנו מקיים חיל פרשים בצה"ל

באחד מעתוני הארץ קוראיס 8 "בימים אלה נפגשו שוב אנשי חטיבת "גבუחיה" לחוב את חביבות שנות העשויות למדרגהו, ולחיוות שוב את האצראונזה מז הימים שאחלפו... שוב מדברים על תברים שנפלו ועל אחרים בעלי קרחת ובלורית שהיו לו חומים וחוללים.

וכאשר מדברים גזכרים פהאו ביחידה גשחת, ב"חיל הפרשים" האשראי. אף קרה שכולם שכחו דורך את היחידה הקטנה זה אמריצה הצעה?... "באותם ממי חש"ה היה זוז היחידה חסובה שהביאה חועל רבה".

מפקד ומיסדה של ייחידה זאת הוא לא אחר, כי אם בן עירנו סוניה פינגורוט, כעה אפרים דיזרי, בנו של העסקן היידוע בערמג'ץ, שלמה פינגורוט.

חטיבת "גבועה" הייתה זקופה ליחידת סיור. רכב משוריין לא זהה. ולן גם היה, הרי שקשה לנסוע בו בחולות רaszun לציוץ, ניצנים ואשוד, ואז הטילו על סוניה להקים את היחידה.

סוניה שירת בעבר כקצין בחיל הפרשים הפולני, שם צבר נסיעון רב, הוא התחיל את המשימה שהוטלה עליו בחיפושים אחרי אגסים וסודים. בהתחלה חשב לגאים לייחידה שומרים וחיקים, אך החברך שהם זקנים מדי, על כן גיים סוניה כל פלמ"חניק שידע לרכב על סוס. בין המבוקשים היו גוטרים לשענרכ, בני מושבים וקיבוצים, ווחיקי יתירות מפוזרמות של הצבא הרוסי, הפולני וההונגרי.

בסיום היחידה היה אז במשטרת גדרה. מכאן יצאו הפרשים של צבא-ההגנה לישראל לטיזורים בחולות הדром. בתקופת ההפוגה סיירו הפרשים לאורן קווי החזית והשתתפו במארבים.

הסודים הגיעו לייחידה אתרי חיפורים רבים. חלום פיו "יוצאי הצבא הבריטי" וחלום – סודים של חיל הספר הירדני, שנפלו בידי צה"ל.

לאחר הקربות צירפו את היתידה לאיל-הספר הישראלי ומאוחר יותר עברו למשטרת ישראל.

בכך הסתיימה, למעשה, פרשת חיל הפרשים של צה"לחת פיקורי של בנו של שלמה פינגרזט.

*

במיימי את השורום האלה ניצב מול עיני רוחי שלמה בחיל צייר, מוצק ותמיר במדים הצבאי הצארי. אנו ילדי חצר-אלטרמן אהבנו לחיוות קרבתו כשבא לעתים לתופשות.

שנתיים לאחר זה הימי נפגש אותו בעסקן רב פעלים בכמה שטחים בחיל הצבא בפיירנו. הוא היה משמש שנים רבות כסגן ראש העיר יחד עם עזריאל קרמנצקי. לא פעם יצא לנו, לבני הנוער הציוני, להוכיח אותו על נושאים של ציונות וארץ ישראל. בכל וicity בזיה היה תמיד מאוד קורקי וטלרנטי, אולם הוא עמד על דעתו בפסקנות רבה, דעת ה"بونד", אליו היה שייך.

מה רב הוא הנחת, ומה רב הוא האושר, שלמה היה מוצא כאן לו שמר עליון הגורל והיה דורך על אדמת ארץ-ישראל ונפגש כאן עם בנו, והוא איש חיל הפרשים של צה"ל. הפעם היה מפתיעים תחיקו שבוייכוכינו.

- - - - -

לקראת בינוי בין-ארצי של יוצאי קרמניץ

בחוברת ד' פורטמה הצעה לעורר באוגוסט 1969 כנס בין ארצי של יוצאי קרמניץ. ההצעה הופנעה אל הארגונים של אנשי קרמניץ בארגנטינה, ארצות הברית וקנדה, ועוררה בתוכם הדים חמימים, ביחס בארגון הגדול ביותר שבחוליל הוא האנדטמאנשאפט של יוצאי קרמניץ בארגנטינה הצעה נזונה שם בישיבות הנהלה, יחסם הוא חיובי, אפילו נלהב, אך לחרין האמור לא יכול הדבר להתחזע, לפי דעתם המזעדי המחאים לכך הוא אביב 1970. ביום חגיגות העצמאות, עניינו להם שגם לנו נראה חרין זה כמתќבל על הדעת.

והרי תרגום הידיעה שפורסמה על ברכ בעתון "די פרעסע" מיום 3.6.69.

בארגון יוצאי קרמניץ וסתיבתה

של יוצאי קרמניץ שייערך בישראל, – עוררה עניין רב בין בני עירנו שכארgentינה. בחוברת האתרונה (ד') של "קול יוצאי קרמניץ" מוסברת הצעה זו בהרחבה, הנהלת הארגון שלנו החליטה לקיים פגישה של כל יוצאי קרמניץ וסביבתה ביום 8 ביולי 1969, לפגישה זו חובה לדיוון נרחב הצעה לבחור ועדת מיוחדת שחטפה בהכנות הדרושות להגשה הרעיון, מתוך מגע עם בני עירנו בישראל.

עד כאן ההודעה בעחון, ובמכתבו מיום 4 ביוני 1969 מספר לנו על כך ביחס הרחבה חברנו מרדי Ci, המזכיר הדינמי של הארגון והרוח התהה שלו. בפגישה הניל' מחבוננים בעיקר לבירר "מי ומי הולכים", כמה אנשים מוכנים לנסוע מארגנטינה לכינוסומי. (האומדן הראשון הוא שמספרם הגיע ל-20 - 30). לפי דעתו של החבר Ci יש לקיים את הכינוס גם אם אנשי קרמניץ מדיניות אחרוח לא ייענו. אך אז הוא יזכיר: 'כינוס יוצאי קרמניץ שבישראל ובארגנטינה'.

לפי דעתנו מוקדם מדיין לצמצם את הכינוס לשתי מדיניות בלבד, יש להניח שגם מארצאות הברית ומקנדיה ישתתפו בכינוס, אם כי לפי שעה לא נגשו שם להכנות מפשיות. אנו מקווים שהדוגמה הערכה של חבריינו שבארגנטינה השפיע גם עליהם, עכ"פ ממשיך לעמוד אחם בקשר בעניין זה, ועוד: להצלחת הכינוס חשוב הדבר שבנוי עירנו בישראל יארחו בבחיהם את באי הכינוס, הן לשם קירוב הלבבות, יצירת אווירה אינטימית והדרכת בהליכות הארץ, והן לשם חסוך בהוצאות, הודיע פנה כבר לכמה חברות והדגשנו היא שכולם ייענו.

עם קבלת הידיעה על חוצאות הפגישה של 8 ביולי, – ייכנס העניין גם בישראל ל"הילוך גבורה", יאורגן גם כאן גוף מיוחד למטרה זו שייגש מיד להכנות, ברוח ההצעה שפורטמה בחוברת ד' של ק. י. ק.

א. גאטראלייאר

התאגדות עולמית של בני עיר

(הודפס ב"ארגון פרייהייט", ניו יורק, 24 במרץ 1969)

בימים אלה הגיעה אלינו החוברת הרבייעית (דצמבר 1968) מכתב עת, שהוא מיוחד במינו, "קול יוצאי קרמניץ בישראל ובתפוצות". זהו כתוב-עת עם הרבה יתרונות, כבר בזאת שהוא משמש כעין גשר בין ארצי לכל יוצאי קרמניץ, הוא כובש את משומת לבנו. אבל לא פחוות ראו' הוא לאנרגיה על חננו הרב גורני ורחב המדדים. הפעורמה האנושית שלהם, שמקורה בקרמניץ נמשכת ומגיעה עד ניו-יורק, בואנוס-איירס ומקומות אחרים בעולם. ועל זה יובאו על הברכה היוזמים של המפעל הזה.

מרגש ממש הוא מכחבו של יהודי בקרמניץ ישראל מנדל לאחד מפעילי ה"ילנדסמןשאפט" בניו-יורק י. וואקמאן. בקרמניץ היה קמה אנדרטה ליהודים שנרצחו בידי הנאצים. במחציתו מ-10 לספטמבר 1968 כוחב ישראל מנדל: "את המזבחה חקנתי, בניתי גדר סביבה ונטעתי עצים. המזבחה ב"בית הקברות הישק" הן במצב תקין. מי ייחן והשלום ישorer בעולם כולם ד"ש לכל הקרמנצאים, תודחנו על העזרה להקמת המזבחה והגדוד".

ישראל מנדל צירף למתחבו חמונת המזבחה, שהודפסה בחוברת ד'.

- - - - -

בחוברת שניי מאמרי חשובים ביוחד מאות מנוס גולדנברג "עם הגרים בקרמניץ לאחר ההשמדה" ו"לו כולם היו במרותם". במאמר השני מחוaries מעשי הזועה של הנאצים ועוזריהם בקרמניץ ויחסם העוין של רוב החובבים לשכניהם היהודים – שמחטם לאיד.

אבל מתוך הזיכרונות של שנוח האימה בוקעים ביתר שאח האורות מאופל של יחידי הסבולה בין האוקראינים והפולנים, שעל אף הסכנה שנשקפה לחייהם ולמשפחותיהם לא נרתעו, ונרתמו לעזרה ולפעולות הצלה במייבב יכולות.

- - - - -

יהודים קרמניץ, עיר נודעת בוואلين זכו לצורוף משך דורות "יחום" נעלם.

שם חי וייצר יצחק בער לעויניגזאן (ריב"ל), ה"מנדלסזן של היהודי אוקראינה". גם בשדה המוסיקה חלקם לא מבוטל. איצק שטרן הכנר המפורסם הוא מיווצאי קרמניץ. גם יעקב שייפער הבלתי נשכח. המנצחים לאו קאפע ואשר מנוסוביץ הם מקרמניץ.

בקיצור: כתבת-העת "קול יוצאי קרמניץ" הוא חוליה חשויה בשרשראת הזהב של עיר זו.

* * *

*

סכומים שנחקרו מוחז - לארץ

בחוברת ג' פרסמו רשימה של סכומים שנחקרו מוחז-לארץ. מאת הארגונים של יוצאי קרמניץ ובן מחברים בודדים. להלן נוחננת רשימה של הסכומים שנחקרו לאחר זה, כשהם ממוגנים לפ. היעד.

עבורה חזרה "קול יוצאי קרמניץ"

\$ 20.-	ארגון קרמניץ בניו-יורק, ע"י מר דפפורט	7.68
\$ 25.-	ד"ר זאב חסיד, ברקלוי, ארה"ב	- 11.68
\$ 20.-	ארגון קרמניץ בניו-יורק, ע"י מר דפפורט	- 12.68
§ 58.25	ארגון קרמניץ בארגנטינה, ע"י מר בץ	- 1.69
\$ 50.-	הולדת שורצפל, ניו-יורק	- 4.69
\$ 25.-	ד"ר מארק בץ	- 4.69
§ 20.-	ארגון סרמניץ בניו-יורק, ע"י מר דפפורט	- 4.69
§ 50.-	אהרון ג. לראנט, איטליה	- 4.69
\$ 20.-	סימון בץ, בלגיה	- 4.69
§ 10.-	רפפורט זייד ני. יорק	- 5.69
§ 30.-	הודיה טשאצקי, ארה"ב	- 5.69
§ 25.-	בנימין ברשפ, ניו-יורק	- 5.69
§ 60.-	ארגון קרמניץ בארגנטינה, ע"י מר בץ	- 7.69
§ 413.-		

לרכישת ספרים בספריית ריבייל מעת ס' י' בניו-יורק

\$ 50.-	יצחק ווקמן, ניו-יורק	- 6.69
§ 25.-	נורמן דסרי, ניו-יורק	- 6.69
§ 25.-	זאב שנידר, דטרויט ארה"ב	- 6.69
\$ 20.-	בנימין ברשפ, ניו-יירק	- 6.69
§ 10.-	חרומים אחרים	- 6.69
§ 130.-		

למטרות מוגדרות אחרת

§ 120.-	\$ 120.-	- יצחק ווקמן, ניו-יורק, לצרכי סעד	3.69

לטובת מפעל הזברון

§ 25.-	שרמן דסרי, ניו-יורק	3.69
§ 30.-	שמואל בילו-הוס ארה"ב	3.69
\$ 80.-	בנימין ברשפ, ניו-יורק	5.69

§ 743.-	סה"כ

בלירות ישראליות

40.-	בלה ברנשטיין-קורדלש, ארונזטינגן, לייראת מפעל הזברון	1.69

סלובה הלפרן - כהן זיל

הידיעה על מותה של סלובה, בחתם של יוסל-יואלס וכריינדל הלפרן, הכתה אותה בחרטה.

לא לעחים קרובות הייתה סלובה באה לפגישותינו. רחוק היה ביתה מחל-אביב, וחקידיה המרובים במשקה, מענית, לא השאירו לה מקום בשבייל זה. בכל זאת חזק מאוד היה הקשר שלה אלינו, דוויי רגשות חמימים, במחביה שכחבה לנו בהזדמנויות שונות, שאבנו עידוד רב.

פגישתנו האחראונה אתה התקיימה לפני שנה בד'וק, כאשר קבלנו בספרייה ריב"ל את פני שאר בשרה, דוויד רפופרט מניו-יורק ומקס דס רעם משפחתו מקנדה. עין המצלמה הנציחה אותה אז ברגע של עצב דב. משה מראית הנולד משקף בעיניה.

אולם בשעת הפגישה הייתה עליזה וSWEPעת שמחת נועדים, כפי שזה קורה לכל אחד מאתנו, בהזדמנות בחברת בני עירנו, מקום שם זכרונות העבר שותפים אותו בטערה.

שכנים היינו בקרמניץ למשפחה הלפרן, אביה היה מחלל בבית הכנסת של החסידים יחד עם אבי. הייתה לי לבן ההזדמנות להכיר טוב את המשפחה הזאת, בהיות סלובה עדיין קטנה.

היתה זאת משפחת עמלים שלא ידעה ליאות, במרצם הרב ובחושם המסתורי עלה בידיהם להגיון לנכיסים ולמעמד בחברה.

סלובה סיימה בהצעינו את בית-הספר החיכון ומיד לאחר זה יצאה לנקודת הכשרה של "השומר הצעיר" בפולין.

מנוחה לפני חזרה, שהוצאה הקבוץ שלה, מענית, ליום השלישי לפטירתה, מה רבה אהבת כולם אליה! מה רבו הכאב וההערכה שהטרכשו לה!

דברי חברים רבים רואים אנו סלובה הייתה מחוננת באותו המרצ, באורה היוזמת, שהיו מוחוגנים בה הוריה. אבל היא כוונה אותו לאפיק שזונה למורי. היא מסרה אותו לחברת השומרה, ו לחברת ידעה להעיר זאת נוכנה.

באחת מהרישומות של אותה חוברת מצוטטים דבריה הבאים של סלובה: " הם אנשים יקרים, דומים לאותו טיפוס היהודי העממי והעיטימי מעירתי קרמניצ. קשי נפש עמוקיים מקשרים אותו ליהודים ההם... אהבתו אח עירץ, הרים ויערות סביבה לה... "

נוגעים ללב ובה הולמים אם אישיותה של סלובה היא חבריה השווים בנכרכו;
"בעלותכם לקבר ופרחים בידיכם, אני קיטפו פרח אחד נוסף, רקפת אנועה הנצמדת גם כן בסגולים
מכה שורשים וחיה קבוצתית, שימנו את אותו הפרח בפמנו על קבורה הרענן של סלובה, זכרונה
לברכה", אנו הקרמנסאים מצטרפים בכל לבנו לבקשת הזאת.

סלובה השeria את בעלה משה, חברה המסור וידיד נעוריה, את בתה חנה ואחותה

בחיפה.

פְּסִינָּת

הגביה עבורי "קול יוזאי קרמניצ'" המקור היחידי לכטוי ההוצאה של חברות "קול יוזאי
קרמניצ'" הם החשולםים של בני עירנו, בארץ ובחוץ לארץ, מקבלים את החברות, והנה המשלומים
מחול מתקבלים כסדרם, ולפעמים בסכומים העולים על דמי החתימה שנקבעו. ואילו בארץ יש חברים
לא מעטים שאינם מקפידים להעביר את הסכום הקlein עבור החברות.

לשם זיירז הגביה שלחנו ביום 6.5.69 מכתב אל כל חבריינו שבארץ וביקשנו שככל אחד ישלם
את המגייע עבור החברות, כדי להבטיח את המשך הופעתו של הבטאון. על בקשה זו אנו חוזרים גם
עה, מתוך חקווה שהחברים ייוננו.

밀גה עם שם אפרים שניידר

חברנו זאב (זועלול) שניידר מדרדרoit קצב סכום כסף לשם מתן מילגה כדי שנה על שם אביו
אפרים שניידר ז"ל, עבור מחקר שייכתב ע"י תלמיד חסמיינר או תלמיד האוניברסיטה בת"א על נושא
הматיחס לספרות ההשכלה. מבין העבודות שהוצעו לשנת ח'כ"ט זכתה במילגה העבה של הגברת מיר
עירי-ברוך, מהאוניברסיטה של תל-אביב, על הנושא: "דיבайл ופעלתו למען החינוך היהודי ברוסיה".
החלטה על כך נקבעה ביום 26.6.69 ע"י חבר השופטים בהרכבת דלקמן:

- (1) ד"ר יהודה פרידלנדר – מרצה לספרות באוניברסיטה בר-אילן.
- (2) אליעזר חיובן – מורה לثان"ר ולהיסטוריה בסמינר הקיבוצים.
- (3) מנואס גולדנברג – מנהל בית ספר לשעבר, וכיווט מטפל בחינוך למבוגרים.
- (4) יצחק רוכל – מזכיר החבר.

סךום המילגה הוא - 300 ל"י שיימסר בטקס פומבי בהחלה שנת הלטודים תש"ל .

מילגה דומה תינחן כאמור מדי שנה וכבר נעשו עתה הכנות להכרזת הבושא והפרטים לשנת תש"ל .

- - - - -

ביום הזכרות לשואה ולגבורה, כ"ז ניסן תשכ"ט, התייחדו עם קדושים עירנו ביום זה, בספריה ע"ש ריב"ל, הפכה כבר למסורת נאה לנו ולסימן הקיבוצים שאימץ את זכר קהילת קרמניץ .

גם השנה, כבשנים שקדמו לה, באו כיתות הסמינר, זו אחר זו בשעות הבוקר, לאולם הספרייה ובמפעדר רב רושם הקשיבו לדברי החברים אותו-יקר (אוטיקר) ומנות גולדנברג, סופר למלחדים על חיי בני עירנו בתרם חורבן ועל השמדת הקהילה על ידי הנאצים .

למעט זה הוזמנו גם אחים מבני עירנו וחוויהם העמוקה הובעה לפניו בדבריהם בחום הטקס. "אילו רק לשם זה הוקם מפעל הזיכרון, - בדים היו כל הממצאים שהושקעו בו" - אמר בהתרגשות אחד מה משתתפים .

ואכן, ברגעים האלה זוכה זכר קהילתו הקדושה לבבود שהיא ראוייה לו .

- - - - -

באוחו יום נערכה בירושלים ע"י "יד ושם" עצרת גدولה ב"בנייני האומה" בהשתתפות נשיא המדינה, ראש הממשלה, שרים, הסגל הדיפלומטי ונציגים רבים מארגוני הקהילות שהושמדו ע"י הנאצים, בעזרו נשאו דבריהם הגברת גולדה מאיר וחבר הכנסת גدعון האוזנר, מי שהיה הקטיגור במשפט אייכמן וביום הוא עומד בראש מפעל ההנצחה של הקהילות ע"י חי הספר בישראל. מטעם יוצאי קרמניץ השתתפו בעצרת זו חבריו יהושע גולדברג וצאב שומסקי. בשילוח בין מר האוזנר וגולברג שנבו בתום העצרת, החעניןין מר האוזנר לדעח אם גם השנה נערכה בשביל תלמידי סמינר הקיבוצים הרוצה לזכר קהילת קרמניץ וכי השתחף בה. מר האוזנר ביקר בספרייה ריב"ל לפני שנתיים, הירצה בפני תלמידים, והוא מעריך מאד את מפעל הזיכרון שלנו, שהוא - לדעתו - מקוריו מאוד, מיוחד במיוחד .

- - - - -

לחברנו יצחק רוכל להיולד נכדו הששי סער-סירווחם באילח. בן לעידו ושרה.

לחברנו מנוס גולדנברג ורעיתו חנה, להיולד נכדמת החמיishi רופי בבית שאן, בן לעודדה וראובן עמיאל.

לחברנו יוסף אבידר (רוכל) ורעיתו ימימה טרגנובייז, להיולד נכדמתה הרבייעית בונת בח' לרמה ודוד זוסטא.

לחברה יהודית שטרן, חיפה, לנשואי הבן שבח.

לחברה בלה זיגגר - בריטשטיין ובעלה הניג, לנשואי בתם בנה, ולהולד הנכדה בקיבוץ יגור.

לחברנו מאיר זיגגר ורעיתו חייה, חיפה, לנשואי בנים גיורא.

לחברנו יוסף סטוליאר ורעיתו, חיפה, לנשואי בנים שלום.

לחברה שרה ויינשטיין - שטיינברג ובעלה משה, בקיבוץ יד מרכבי, לנשואי בנים שמואל.

לחברה צ'ירל גינצבורג שטיינברג: בעלה, חיפה, לנשואי בתם נילי.

לחברה רחל גוטמן ובעלה בני מרשק, בקיבוץ גבעת השלושה, לנשואי בנים יואל.

לחבריינו אברהם ועטיה חסיד, מושב חרוח, להיולד נכדמתה הדר בח' לנחמיה ולו.....

*

יעמדו כולם על הברכה וחרבינה השמחות בקהלנו.

- - - - -

חנחים

למשפחה קוצ'ר הענפה, לפטירתה אם המטפהה, גברת קריבינה קווצ'ר, בשיבה טובה.

למשפחה כהן זליקובץ מענית, עם מותה של סלובה הלפרין-כהן (ראו רשימה נפרדת ושיר המוקדש לזכרה).

למשפחה שוורצפל, אופמן, פולטORK ושפיר בארץ, בארגנטינה ובארה"ב על מותו הטרגי של נחמן (מוסיק) רויט, בפריז, בדרכו חזרה מישראל לארגנטינה. ועל מותה של חיה (קורה) פולטורה בוגט בניו-יורק.

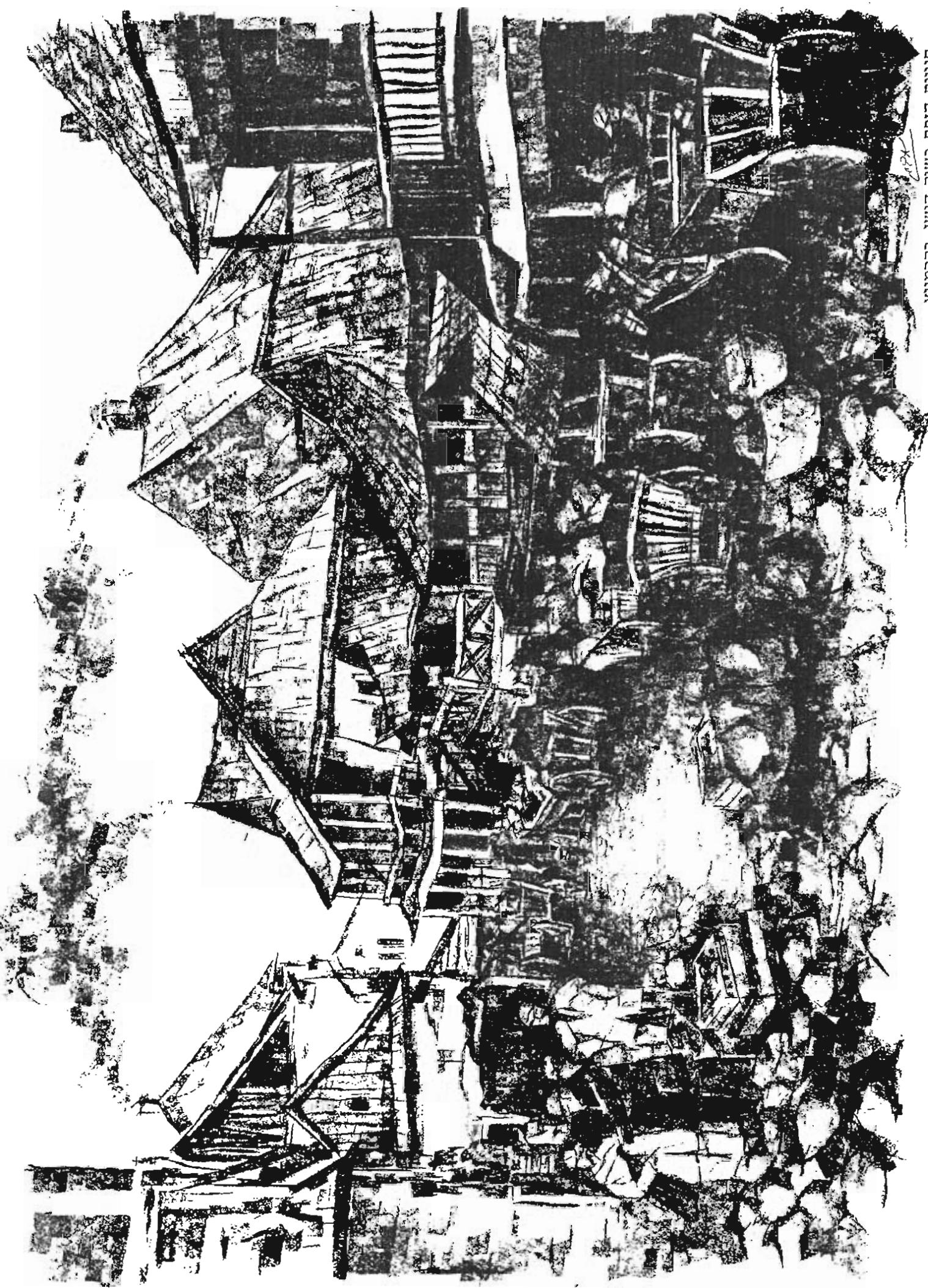
למשפחה קסלר בניו-יורק וליטבק בחול-אכיב, על מותה ללא עז של הבעל, הבן והחתן ישעיהו צ'ארלי קסלר, ניו-יורק.

למשפחה קרייזלמן ולנחותם גריינברג - על מותה של אריה (ליובה) קרייזלמן.

גנוחמו עם שאר אבלי ציון וירושלים, ולא גוסיף לדראה עוד.

לראובן פהום: נאום

Ճապար մշտակ առաջ առաջ առ ճապարը:
Առայս պատ ըստ լուս՝ ըստ:

דער אנטטיל פון אונזערע לאנדסלייט פון אויסלאנד

אין העפטע איז דאס מאל פיל גרעסער, אונזער חבר דוד רפאפארט, דער טעקרעטאר פון ניו-יארקער סאטיסטי, זווידמעט א ליד אין יידיש דעם אנדענק פון שלובה האלפערין-כהן, ז"ל, פון קבוץ 'מעניך', מוליה בעלהוועס דערציאלית זיינע איבערלעבעונגען אין דער צייט פון שואה און זוי זיין איינצייקער זון איז געפאל. אין מלחת השחרור, איבערגעגעבן דורך מנוס גאלדענונג בע ("במחפה כוותה הגורל") - "פארשידן זענען די וועגן פון גורל"). אויך וווערט אין דעם העפטע בעדרוקט איזין אפהאנדלונג פון דער צייטונג "מארגן פרײַהייט" אין ניו-יארק. און צום סוף - אויסצוגן פון מרדכי בץ בריוו, ארגנטינה, וועגן די דארטיגע פארבעריזיטונגען צום אלזעלטליכן באגעגעניש פון יוצאי קראמענג. אין צוקונטיגען העפטע וועט בעדרוקט ווערן דאס ארטיקל פון דוד רפאפארט "קראמעניצער לאנדסלייט אין ניו-יארק".

שאל אביך ויבגד, זקניך ויאמרו לנו

אונזער וועטעדאן לאנדסמאן, יומס פאק, פון דאסזון-לציון זעצע פאר זיינע אינטערעסאנט זכרונות וועגן לעבענס-שטייגער אין קראמעניז אין דער פארבעאנגענזהיט און וועגן פערזאנען, וועאמ זענען געוווען טעטיך אין יענער צייט (איבערגעגעבן דורך מנוס גאלדענונג בערג).

קראמעניצער אין קאמפ פאר ישראל

דא געבן מיר דאס מאל די געשיכטע וועגן גריינדן פון רײַיטער מיליטער דורך אפרים דרורי (שוניה פינגערט) דער זון פון באוואוסטן קראמענויצער עסקן שלמה פינגערט, ז"ל. מיר ברענונג אוייך אין ענגליש די ווערטער פון פארטיזאניגונגס מיניסטר, משה דיזין, וועגן מאיר הר - ציון - אין אויסצוג פון זיין ארטיקל אין בוך Mission Survival. דאס איז א המשך פון דער רשימה וועגן מאיר הר-ציון אין גומער 4.

צום צענשן יארצייט פון דיבעה בערנשטיין ז"ל, די גריינדרן פון אונזער לאנדסמאנסאפט.

וועגן איר דערציאלית רחל נדייר (קיוקה אטיקער) אין טברית און אין יידיש. דעם לעבענס- וועגן פון שלובה האלפערן באשרייבט מנוס גאלדענונג בערג.

פארשיידענס -

ענטהאלט א דיעע ידיעוח - און דאס מאל-אוייך ברכוות אין מזל-טוב וואונטהן צו חתוננות און בעבורט פון איינזיכלאך. עם וווערט אויך אויסגעדרוקט מיטגעפל די משפחות פון חברים, וועאמ זיינער איגענע זענען נפער געוווארן.

אונזער חבר שמואל (AMILK) טייטעלמאן בית א רשיימה פון בעלדר פון אויסלאנד, אלס פארטיזונג פון דער ליסטע אין העפט גומער 3.

און גנדליך

"קול יוצאי קרמניץ" וווערט אויגענומען מיט צופרידענהייט דורך די לעזר דאר מוזן מיר באטאנען מיט צער, דאס אויף אונזער ווענדזונגן צו באצאלן אין דער צייט די 2 פונט פארן העפט. רופן זיך נישט אלע חברים אפ. מיר ווענדן זיך דארום מיט א ביטע די חברים זאלן פינקטליך איבערפירן דעת אפצאלא פאר דער העפט און דעת חוב פאר די פאריקע. דעת אפצאלא קען מען אייבערשיקן דורך יעדער בנאך אויפן חשבון פון ארבען יוצאי קרמניץ 52273 אין סניף המרכזי של בנק הפועלים בתל-אביב, אדער רוזך א טשעך אויפן אדרעס: "ארבען יוצאי קרמניץ", רחוב זברון יעקב 8, תל-אביב .

דערמיט פארענדייגן מיר און וואונשן אלע חברים, איז די העפט זאל זיך אויף א וועלע אומקערן צו דער היימישער טאטס-מאמע אטמאספער פון דער עלטער הײַס .

די רעדאקטיע

די העפט שיין מיר צוזאמען מיט דער אינלאדונג צו דער יערליך אזכרה, וועלכע וועט פארקומען דאנערשטיק, א"ר דרייח אלול, דעת 14 אוגוסט 1969.

העט פון אויסלאנד

בײַים שליכן פון העפט האבן מיר געקריבן די טרויעריך ידיעה איז אונזער וטעראן, דוד רובין זיל, איז נפטר געווארן אין כפר חסידים דעת 9 טן يول 1969, אין עלטער פון 87 יאר, וועגן זיין פערזונלייכקייט – אין צוקונפטייבן העפט.

מיר דריין אויס אונזער טיפן מיטגעפיל זיין פAMILIE .

* * *

אונזער ריבע

(צום צען יעדיקע יארציזיט)

עם ביבן זיך אויסס כלל-טוער, געצלשאפטליך אונערקענטע מענטשן וועלכע צייכנען זיך אויסס בייס ליעבען דורך זיעערע טאטן אוּן שאפונגס קראפט, אבער גאר וויניגע בליבן אין זברין אדאנק זיעער פערזענלייבע מעלהו אונן זיטן.

ריבעה בערטנשטיין איז איינוע פון די וויניגע. איר לעבנסוועג איז א מין סינטטעז פון איר בארכוף אלס קראנקן שוועסטער אונן איר געצלשאפטליך ארביזיט.

אלס שוועסטער באגלייט זי אונן העלפט פאסאזרין אויף די שיפן פון א האלענדישער געצלשאפט צוויסן די יארן 1935-38, קורץ פארן אויסברוך פון דער צווייטער וועלט מלחה, באגלייט זי די שיף "פאלאני", וועלכע קורטירט צווישן קאנטאנצע אונן חיפה. דאס צענען עוליאן אונן חלוצים קיין ארץ-ישראל. 52 מאָל מאָכט זי דורך דעם וועג אונן פילפארבייך צענען אירע איבערלעבעונגגען אונן איינדרוקן. זי שטית אין ענגע פארביינדונגגען מיט דער "סוכנות", ווען די מלחה ברעכט אויס בליבט זי אבעעריסן אין ווארשע אונן ווינדר זינקט זי מיטן גאנצן אימפעט אין איר ארביזיט אלס שוועסטער ביי יונע שרעליכע באידינגונגגען, בא די נאצ'יס צום יט, אַ מאָדנער גובל.

גאנץ אונערווארטעט, באקומט זי צווזמען מיט אלע אנדערע בלט פוער א סערטיפיקאט צו עולה זיין. איר פריד האט קיין גרענץ. זי לאזט זיך אין וועג אונן אנקומענדיג פאנט זי אין אויפטני מיט איר בארכוף. נאך אייניגע וואכן אין די קליניקעס פון קוֹפְתַּ-חולים אין עפולה, שבירה, כפר יהושע, אין די קבוצות פון עמק הירדן, - קומט זי אין אין יפער, פארט ווינדר צום יט, אַ מאָדנער גובל.

ニישט קוֹקָעַנְדִּיג אויף איר שווערעד, אַנְשְׁרָעַנְגַּעַנְדָּע אַרְבִּיזִיט, גַּעֲפִינְט זי צִוְּיט אַונֵּן מָוֶט צַוְּנִים. אַיר גָּאנְצָע אַינְצִיאַטִּיוֹן וּוְאַרְמָה אַוְצִיקִיט אַונֵּן נַאֲטִירְלִיכְעַד פְּשֻׂוְטְקִיט וּוְיִידְמָעַד זַי דַּעַר קְרַעְמָנִיכָּעַד לְאַנְדְּסָמָאַנְשָׁאַפְּט. אַזְוֵי אַרְוֹם, מִיט דַּעַר צִוְּיט פְּעַרְוּוֹאַנְדָּלָט זַי זַיךְ אַין אַ אַרְגָּאנִישָׁעַר טַיּוֹל פִּון דַּעַר מַעֲנְשָׁלִיכָּעַד פְּאַנְאַרְאַמְּעַד פִּון אַונְזָעַר קְהִילָה אַין יִשְׂרָאֵל. אַיר וּוְאוֹיְנָה אַפְּנֵן הַעֲכָסְטָן שְׁטָאָק פִּון. אַ הוֹיזְ אַף יְהוֹשָׁעַ בֶּן-גּוֹן גָּאָס וּוּעָדָת פְּאַרְוּוֹאַנְדָּלָט אַין אַ הַיִּפְּרָאָרְדָּה וּוְחַיִּיקִים, וּוּ אַוְיךְ פָּאָר נִיְּ אַנְקּוּמָעַנְדָּע קְרַעְמָעַזְיָצָר.

עפעם ספוציפישעס, וווײיט פון רוטין, אַרְיָגִינְגָּל אָוֹן אַיְגַּנְאָרְטִיג, האט דארט אַרְוִיסְגֶּקְוָקְט פון יעדן ווינקל. פון אַירָע פִּילָּע אוַיסְפְּלוֹגָן אָוֹן ווְאַנְדְּרָעָן אַיבָּעָר דָּעָר ווּוְלָס, האט זֵי עפעם מיטגעבראכט אָוֹן מִישׁ סְפַּעַצְיָעָלָן חַנְּ אָוֹן טָעַם, פָּאַרְשָׁאָפָּן אַ וּוֹאָרָם צּוֹצִיעָנְדָעָם ווּוְינְקָל.

פון צוֹיִיט צוֹ צִיִּיט פְּלָעָבָס זֵי אַיְינְאָרְנָעָן בֵּי אַיר אַיְן הוֹיז אָוּוּנְטָן פָּאָר דֵי קְרָעְמָנִיכְעָר. אלע זענען גְּעוּוּעָן אַירָע קִינְדָּעָר. מִישׁ יַעַדְן זֵיךְ אַיְנְטָעָרָעָסִידָט, גְּעוּוֹאָוָסָט אלע אַיְנְצָעָלְהִיטָּן, אָוֹן נִישְׁטָט-סְתָמָח אַזְוִי, נָאָר טָאָקָע גְּעֻנוּמָעָן אַנְטָיִיל אַיְן שְׁמָחוֹת, וּוּי אַוְיָךְ נָעָנָט גְּעוּוּעָן אָוֹן טְרִיאִי אַיְן שְׂוּעָרָעָ מַמְפָּנְטָן. וּוּעָר קָעָן פָּאַרְגָּעָסָן יַעַנְּ אָוּוּנְטָן אַיְן אַיר לִיכְטִיגָּן יוֹסְטָוְבְּדִיגָּן צִימָעָר, מִישׁ דֵי גַּעַדְקָטָע טִישָׁן אָוֹן, דָּעָר עִיקָּר, אַיר לַוִּיכְטָעָנָדָן שְׁמִיכָּל פָּאָר יַעַדְן קְוּמָנָדָן. זֵי אַיְדָא אַיְן צְעַנְטָעָר אָוֹן אַיְינְצִיִּיטִיג - אַיְן דָּעָר זִיִּיט, אַזְוִי אַטְרִיאִיעָ מַוְטָּעָר, וּוּלְכָעָ אַיְדָא פָּאַרְאִינְטָעָרָעָסִידָט אַירָע קִינְדָּעָר זָאלָן זֵיךְ אַוִּיסְצִיְּכָנָעָן, יַעַדְעָר אַיְן זִיְּנָעָ פְּעָאִיקִיטָן: וּוּעָר מִישׁ גַּעַזְאָגָג, וּוּעָר מִישׁ אַדְעָקָלָמָצְיָע, אַדְעָר מִיט אַ הַוָּמָּאָרִיטָּשָׁע עַדְצִיְּלָוָגָג. אָוֹן בִּים שִׁידְּן זֵיךְ אַיר פְּרָאָגָע: "נוּ אַיְדָא וּוְיָאָזָוִי, צּוֹפְּרִידָן?"?

זֵי האט נִישְׁטָט פָּאַרְגָּעָסָן אַפְּיָלוֹ אַוְיִיךְ אַ וּוּיְילָע דָּעָם עִיקָּר - "קְרָעְמָנִיכְעָר" וּוּיְפָמָ אַיְדָא אַרְיִינְגָּעָשְׁמוֹגָלָט אַפָּאָר עפעם אַוִּיסְצּוֹפִּירָן, אַיְינְאָרְדָּדָעָן. זֵי האט פָּאַרְמָאָגָט אַבְּזָוּנְדָּעָר פְּעָאִיקִיטִיג צְוּצָּאִיכְעָן אָוֹן אַנְשָׁטָפָקָן מִיטָּן וּוְיִילָן צֹו טְעִטְקִיְּטָאָס אָוֹן הַילָּפָ. אָוֹן וּוּעָר אַיְזָא בְּכוֹת גְּעוּוּעָן זֵיךְ גַּעַגְנְשָׁטָעָלָן אָוֹן נִישְׁטָט אַיְינְשָׁפָאָגָעָן זֵיךְ צֹו הַילָּפָ? נִישְׁטָט אַיְינְמָאָל פְּלָעָבָט מַעַן שְׁטוּוּנָעָן אָוֹן שְׁפָעָט אַיְן אַוְונָטָ, גְּלִיְיךְ פון "מְרָפָאָה" פְּלָעָבָט זֵי פְּלוֹצְלָוָנָג זֵיךְ בָּאוּוּיִיזָן מִיט אַיְדָעָ, אַדְעָר בָּאוּוּוֹנְדָּעָרָן. אַיר עַנְּרָגִיעָ אָוֹן אַרְבִּיאִיטָשְׁפָעָאִיקִיטָן: אַיְן פְּרִימָאָרָגָנָס, נָאָר פָּאָר דָּפָר אַרְבִּיאִיטָ, אַדְעָר שְׁפָעָט אַיְן אַוְונָטָ, גְּלִיְיךְ פון "עַנְּיִין". "פְּעַרְשְׁטִיִּיסְטָ דָאָר קִינְדָּעָלָע, מַעַן מַזָּעָ, וּוּדָעָר נָאָר וּוּעָשָׁ דָּאָס מַאְכָן וּוּיְדוּ" אָוֹן דָּאָן, בָּאָמָת, וּוּעָר וּוּלָט גְּעוּוֹבָט נִישְׁטָט אַנְצּוּנָעָמָעָן אָוֹן נִיטָטָמָכִים זִיִּין, אַפְּיָלוֹ נָאָר צּוּלִיב אַיר, זֵי צּוֹפְּרִידָן שְׁטָעָלָן.

אָוֹן פְּלוֹצְלִיבָּג אַיְזָא זֵי קְרָאנְק גְּעוּוֹאָרָן אָוֹן דָּוְרָכְגָּמָאָכָּת אַזְוִאָצְיָע. זֵי האט זֵיךְ בָּאָמִיטָט מִיט אלע קְרָעְפָּטָן נִישְׁטָט אַוְנְטָעָבָעָן זֵיךְ, בָּאָרוּקָט אַלְעָמָעָן, אָוֹן נָאָר אַקְוָרְצָעָר צִיִּיט אַיְזָא זֵי גַּעַזְוָנָד גְּעוּוֹאָרָן. אָוֹן דָּאָן - זְוִיְּדָעָר צֹו דָעָר אַרְבִּיאִיטָ מִיט אַדְפָלְטָעָר עַיְרָגִיעָ, אַזְוִי וּוּיְזָי וּוּלָטָם וּוּלְעָן אַרְיִינְכָּאָפָּן אַיְן וּוּמָסָמָעָבָאָזָן.

אַבָּעָר וּוּעָן זֵי אַיְזָא צָוָם צְוּוִיִּיטָן מַאל אַרְיִין אַיְן שְׁפִיטָאָל האט דֵי קְרָאנְקִיטָאָס אַיר בָּאָהָרָשָׁט. אַזְוִי דָעָט מַאל האט אַירָע הַאלְטָן זֵיךְ גַּעַבְרָעָנִיכְעָט מַמְשָׁ מִיט גְּבוֹרָה. מִיט אַיְבָּעָרְמָעָנְשָׁלִיכְעָ בְּחוֹחָתָה. יַעַדְן, וּוּעָר נָאָר סְמָחָת אַירָע בָּאָזָוָכָט, בָּאַמְעָדָקָט אָוֹן אַיְנְטָעָרָעָסִידָט זֵיךְ, גַּעַפְּרָעָט אָוֹן גַּעַבְעָטָן: "אַט פָּאַרְגָּעָט נִישְׁטָט דֵי אַזְבָּרוֹת, פָּאַרְגָּעָט נִישְׁטָט דָעָם זְכָר קְרָעְמָנִיכְעָר". דָעָט אַיְזָא גְּעוּוּעָן אַיר צְרוֹואָה.

עפומס פוֹו דִּין גִּיסְט האט אוּיך אַנְבָּעַשְׂעַקְט דִּינְגַּע צָהַגְטַּע.

סוקה אטיקער (נדיר)

מ. גאלדענבערב

פארשידן זענען די וועגן פון גורל

עלבואנש געקלויידעט, לויט דעם אויסזען - פיל יינגעדר וויז זייןנע זיבציג בעאר, זועלכע ער טראגט אויף זייןיע ברײיטליך פלייצעם, נעט אונז מוליה בעלהוז ארייך אויפֿן שוועל פון אונזער לאנדסמאן לאנדעסבערגטס דירה אין חל – אביב,

די לעבען געבליבגען קראמעון יצער געדענ侃ן גוט דעת יונגן בעלהוּס פון דער זיין פאהריך,
וועלכפער איז מיט זיין עטלערן אראפגעקוּסן צו אוֹזֶז צוֹזָאמָעַן מיט די אנדערע "בעזשענצעס" פון
דער מאויעטישער אוֹקְרָאיִינָע.

יעצט איז ער דא אוינען זיין פינטפן באזורך אים ישראל, זואוהיין ער קומט אלעמאָל פון
אמריקע זיך אויסטראָען אוינפֿן קבר פון זיין אינציגן זוּן, זועלכער איז געפֿאלן איז דער
באפריליאונגס קרייג, איזן 1948.

אונציגר בענד. ער איז אידיבער קיין טארנפאלאַ, ווואר ער האט בעארבעט אלס באטמאָטער.

ווען די דיביטשע הארדעם האבן זיך אריינגערטין קיין ווילאנד, אנטלויפט מוליה צו זאמען
מייט זיין 12 יעדיקן זווז, יאשא, קיין קיעווע, צו זיין עטערן ברודער, פון דארט אנטלויפן זיין
ביידע קיין מאריופול. אין מאריופול ארבעת ער זעקס וואכן בא פיזישער ארבײַט אונטער דער שטאָט,
אין אײַנעם א פארנאכט, גייננדיג א מידער פון דער ארבײַט דורך דער הויפט גאָס פון שטאָט,
דרקענט ער אין א הינקענדיקן דויטארמיינער מישא רבינוביץ. דער לעצטער דערצליכֿיט אים, ווי ער
האט מייט זיין אפטילוונג, וועלכע האט אפילו ניט געהאָט בענוּג ביקסן פאר יעדן זעלגעָר, געקעמאָפֿט
געגען די נאָזִים. אין אײַנעם פון אי-שלאָכטן איזער... פארזווארזדעָט געוֹוואָרֶן. יעצט האַלטמען אים
שוּין ווינדער צו שיקן אָפְן פראנָט.

אָזֶן מַעֲרֵת טָקִי הָאָט מְוֻלִיה מִישָׁאָן נִיט גַּעֲזָעָן, מִישָׁא אִיז דְּוַיְיִזְטָ אֹוִים אֹוִיך צְוַמָּאָרְגָּנָס
אַפְּגַעַפְּאָרָן אֹוִיפְּן פְּרָאנָט, וּוְאוֹ עָר אִיז אַומְגַעְקָוְמָעָן.

א פאראשטייטן דעסאנט פון די דיטשן אין מאכט אן ענדע צו דעם ביז
דאמאלטראַבן לעבענס גאנג אין שטאָט, ברענגת יסורי ג'יהינום איזיך די יידן דארט אוּן צום סוף
זיעיר דערמאַרדונג .

נאָך 8 טאג פון צוֹוִיַּה טאג האָט מען די מאַריאוֹפֿאַלְעַד יידן אַין אַ צָּאַל פון 10,000
געעהַלְטַן אַין אַ שְׂרֻקְלִיבָּר, נִיט צום באַשְׁרַיְבָּן, עַנְגַּשְׁאָפָּט אַין גַּעֲוֹעַדְעָנָעַ קָאַזְאַרְמָעָן אַן בְּרוּוַיַּת
אוּן אַן וּוֹאַסְעָר. אַיִּינְגְּבָּעַ קִינְדָּעַר פון קְרִיסְטָלְבָּעַ שְׁכָנִים האָבָּן באַוּוֹיְזָן זִיךְּ דָּרְכְּגַּנְבְּעָנָעַ אַוּן
געבראָכֶט עַפְּעַם עַסְנָעַ פָּאָר זִיעְרָעַ באַקָּאנְטָע. דָּעַר 12 יְעִירִקָּעַ יָאָשָׁא האָט דָּרְכָּאָוִיס בעפְּאָדָעָרָט פון פָּאָטָעָר
צְוָזָאַמְּעָן אַנְטָלוֹיפָּן דָּוָרָךְ די לְעַכְּרָעָר אַין פָּאָרְקָן, מִיט וּוּלְכָבָעַ אַט די קִינְדָּעַר האָבָּן זִיךְּ באַנְדָּצָט. מָולִיה
הָאָט נִיט גַּעַהְאָט דָּעַם קְלָעָנְסָטָן סְפָּקָן, אַז מְוֹועֵט זִיךְּ כָּאָפָּן אוּן אוּיְפָּן פָּלָאָץ דָּעָרְמִישָׁן. עַר הָאָט נִיט
גַּעַוּוֹאַטְסָט אַז אַין אַ פָּאָר טָאג אַרוּם וּוּעָט מַעַן דָּאָם מָאָן צוֹ אַלְעָמָעָן דָּאָ.

דָּאָם יְיִנְגְּבָּעַ הָאָט זִיךְּ גַּעַבְעָטָן מְזָאַל אַילְמָן לְאַזְן אַנְטָלוֹיפָּן אַלְיִינָן. נָאָךְ אַ בָּאָרָאָטוֹנָגָג מִיט די
מָאַרְיָאַוְפְּאַלְעַד קְרוּבִּים אוּיְפָּן פָּלָאָץ דָּעָרְלָוִיבָּשָׁט אַיִּם מָולִיה דָּאָם טָאָן .

דָּעַר קְלִיְּנָעָר. יָאָשָׁא, נִוְצָּט אַוִּיט זִיךְּ סְלָאוּוִישָׁן אוּיְסְזָעָן אוּן פָּאָרְדוּפָּט זִיךְּ בְּיִים טְוַיְּעָר אַלְמָט קְרִיסְטָ-

לִיךְּ קִינְדָּ. עַם גַּעַשְ׀יַּת אַנְסָט מְלָאַצְט אַיִּם דָּוָרָךְ .

דָּרְיִיכְּן קִילָּאָמָעָטָר פון מָאַרְיָוְפְּוּל הָאָט זִיךְּ גַּעַפְזָעָן דָּעַר באַוּוֹאָסְטָעָר קָאַלְכָּאָז "קְרָאָסְנָאִיאָ
זְוּוַיְּזָדָאָ". אַהֲרָן הָאָט מַעַן אַין אַיִּינָעָם אַ פָּאָרְנָאָכָּש פָּאָרְטָרִיבָּן אַלְעָ צָעָן טְוִיזָנָד יִידְזָן, אַז וּוּי
עַם הָאָט גַּעַנוּמָעָן טָאָגָן הָאָבָּן די דִּיטְשָׁן אַנְגָּעָפָאָגָן אַדוֹזְטָנוּמָעָן פון צְוּוִישָׁן די פָּאָרְזָאָמְלָטָע אוּיִחְ
דָּעַם קָאַלְחָאָז יִידְזָן אַין פָּאָרְטִיּוּס 100 – 150 פְּרוֹזִיעָן, מַעֲגָעָר אַזְן קִינְדָּעָר, זִיךְּ טְרִיבָּן צוֹ די גַּעַנְטָע
אַנְטִיטָאָנָקָן גְּרוּבָּעָנָם, וּוּאוּ מְהָאָט זִיךְּ דָּעָרְשָׁאָן .

וּוּעָן עַם אַיִּז דָּעָרְגָּאָנְגָּעָן צוֹ זִיךְּ רִיְּהָעָ, הָאָט זִיךְּ מָולִיה אַרוּוִיסְבָּעָרִיסָן פון דָעַר בְּרוּפָע
אוּן זִיךְּ אַלְאָז גַּעַטָּן צוֹ אַ עַלְטָרָעָן זְיִיטָשָׁ, וּוּלְכָבָעַ הָאָט בְּעוּוֹאָכָּט נִיט וּוּיִיט פון גְּרוּבָּ. עַד הָאָט
גַּעַנוּמָעָן וּוּיִינְגָּעָן אוּן שְׁרִיְּעָן, אַז עַר אַיִּז אַ קְרִיסְטָן, נָאָר זִיךְּ וּוּיִיבָּאָיִז אַ יִדְיִישָׁעָ. בְּעַלְאָהָוָם הָאָט
דָּאָן וּוּיְרָקְלִיךְ אַוִּיסְבָּעָזָעָן וּוּיְאַמְּחָדָעָן צְוִיְּ. אַבְּעָר דָּעַר דִּיטְשָׁן הָאָט אַיִּם לְכַחְחִילָה נִיט גַּעַוּוֹאָלָט
גְּלוּיְבָּן אוּן אַיִּם גַּעַנוּמָעָן שְׁלָאָגָן מִיט דָעַר קָאַלְבָּעָ פון דָעַר בִּיקָּסָן. נִיט קוּקְנְדִּיגְּ אַזְיִיךְּ די שְׂרֻקְלִיבָּעַ
קְלָעָפָּ, הָאָט מָולִיה גַּעַהְאָלְטַן אַין אַיִּין יָאָמְרָן אוּן טְפָגָעָן אַז עַר אַיִּז אַ קְרִיסְטָן .

צום סוף האט אים דער דיביטש געהויסונג בלפיזן שטיין לעבן אים, אין פארטיע נאך דער אנדרעדער איז צו די ברזין גענראכט זעיזאַז איז פאר מוליהָס איזגן האט זיך אַפְגַּעַשְׁפִּילַט די שרעליכע אַראָבעַדְיַע פֿוֹן מַארְיַזְפָּאַלְעַר יַיְוָן, אַזְוֵי עַנְלִיךְ צו דער קְרֻעַמְעַנְצָעַרְךָ. דאמ בְּלוֹסְטִיבָּע גַּעֲסְפָּעַ נְסַטְּ פֿרְן אַט דָּעַם, זֶוָּאָס עַר האט דָּאָרְט צְעַלְעַן בְּאָגְלִיָּס אַיְם אַלְעַז זִינְגָּע יַאֲרָן, אַוְן אוּיר גַּעַט, זֶעַן עַר דָּרְצִיְּלַט דאמ מִיד, קָעָן עַר זִיךְ, קְעַנְטְּלִיךְ, קְוִיָּס באַהֲרָשָׂן, "זַעֲכָתָן". זַאֲגָט עַר, "זַוּעָן כְּהָבָב מִיְּנָעָ באַקָּאנְטָע אַיְן חַלְ-אַבְּיַב דָּרְצִיְּלַט האָב אַיְיָ נִיְּת אַוְיסְגַּעַהָאַלְטָן אַיְן בֵּין; צַוְּזָאָמְנָגְבָּעַרְאָכָּע",

דער דיביטש האט אלעמאָל מוליהָן זִיְעָ קְלַעַט גַּעֲגַבָּן, אַוְן צָטָס סוף האט עד אַיְם געהויסונג

בַּיְמָן .

פֿוֹן דָּאָרְט האט זִיךְ מוליהָה גַּעֲלָאָצְשָׁפָּאָעָן דָּוְחָרְט פְּעַלְדָּעָר אַוְן וַיְיַעַלְדָּעָר, אַפְגַּעַרְיַסְקָּן אַזְזָן אַפְגַּעַשְׁלִיסְקָּן אַיְן דָּעַר רִיכְטוֹנוֹגְ פֿוֹן פּוֹוִילְזָן, 600 קְיַלְאָמַעְטָר האט עַר אַזְוֵי אַרְזָס דָּוְרְכְגַּעַמְאָכָּט, אַיְן זֶוָּעָן עַר אַיְז שָׂוִיכְ גַּעֲוּוֹעָן נָאָפָּא צְזַעְעַט, האט עַר זִיךְ דָּעַרְזָוְאַיְסָט, זֶוָּאָס אַיְיָ פְּזִילְן קְוּמָט פָּאָר אַוְן עַר בְּאַשְׁלִיסְט פָּאָרְבְּלִיְּבָּן אַרְבִּיְּטָן אַיְז דָּעַם אַזְקָרְאִינְבִּיסְן קָלְחָאָז "סָאָבְוּשְׁעוֹזְקָאָ", אלָם אַפְוִיעָר מִיטָּן נָאָמָן בְּעַלְהָוָס, דָּרְגִּי נָאָר האט עַר דָּאָרְט גַּעֲרְבִּיְּסָט אַזְזָן אַוְיסְגַּעַיְעָן, דָּאָט עַר זָוִי אַרְיִיךְ דָּעַר בַּיְלָד, וַיְוַעֲלַבָּע מִיר בְּרוּנְגָּעָן דָּאָ, אַזְזָן דָּאָר האט עַר דָּי גַּעֲנְצָע צִיְּטָן גַּעֲלָעְבָּט אַיְן אַוְיִיט שְׁרַעְקָ, אַז מָאיָז אַיְם חָוְשָׁד אַלְס יִידְ, עַנְדְּלִיךְ אַיְיָ עַר בְּאָפְרִיְּסָט גַּעֲזְוִיאָרָן דָּוְרָךְ דָּעַר זַיְגְּעַנְדָּרָעָ דָּוְסְטָעָר אַרְמִיָּה עַר האט בַּאלְד נָאָכָּדָעָם בְּאַשְׁרִיבָּן, זֶוָּאָס עַר האט מִיט זִינְגָּע אַזְיָּגָּן גַּעַזְעָן אַזְזָן דָּאָט אַיְבְּעַגְעָשִׁיקָּט אַיְלִיאָ ערַעַנְבּוֹרְבָּן. בַּיְז יַעַצְט האט עַר בָּא זִיךְ זִי זֶזְאָרָעָמָה חָסּוּבָה, זֶוָּאָס עַר האט אַיְיָיךְ דָּעַם בְּרִיוֹו בְּאַקְוּמוֹעָ פַּוְן עַרְעַנְבּוֹרְבָּן .

אַיְן סִיבְּרָ, זֶוָּאָס מַגְּאָט אַיְם עַזְוָאָסְיַאָּרָט האט זִיךְ גַּעֲפְּרָוּנְעָן בְּעַלְהָוָסָעָם בְּרוּדָעָר, פַּוְן אַיְם האט זִיךְ מוליהָה דָּעַרְזָוְאַיְסָט, אַז זִיךְ זִיךְ, יַאֲשָׂא, האט זִיךְ גַּעֲדָאָטָעָזְעָזָעָט אַזְיִיךְ אַגָּד דָּרְאָמָא טִישָׁן אַופָּן, עַר אַיְז פַּוְן מַאֲרִיאָוְפָּאָל גַּעֲלָאָפָּן, בַּיְז דָּעַר דִּיְסְטָעָר פְּרָאָנָס לִינְגָּעָ, דָּאָרְט האט עַר גַּעַזְוָאָנְדָעָרָט בַּיְז עַר אַיְז אַנְקִוְמָעָן, צָו אַז אַפְטָנָסְט פַּוְן פְּרָאָנָס, אַוְיִיךְ וַיְוַלְכָּן עַס האָבָּן גַּעַסְעַמְפָּט דָּי פָּאָרְבּוֹנְדָעָטָעָ פַּוְן דִּי דִּיְסְטָן, דִּי אַיְתָלְדִּעְנָהָרָ, דָּא אַיְז אַיְם גַּעַלְוָנְגָּעָן זִיךְ דָּזְרָכְרִיסְקָּן דִּי פְּרָאָנָס לִיבְנִיעָ אַזְזָן אַנְקוּמוֹעָן צָו דִּי רְוָסִישָׁע פָּאַזְיִצְיָעָ, דִּי רְוָסִישָׁע זַעֲלָנְפָּרָה האָבָּן אַיְם גַּעַפְּוָנָעָן שְׁלָאָפְּעַנְדִּיגָּ אַיְן אַסְטָאָגָ פַּוְן הַיִּי, אַיְן פְּעַלְדָּר.

צָוְוִי מַאֲנָאָטָן האט גַּעַדוּיְעָרָט יַאֲשָׁעָל פָּאָרְן צָטָס פְּעַטְעָרָ, וַיְוַעֲלַבָּר זַעֲרַט פְּינְקָט דָּאָזְמָבְּיָהָ לִיזְיָרָט צַוְּזָאָמָעָן מִיט זִיךְ פְּרוֹוִיְ, זִיךְ האָבָּן נָאָר בְּאוֹזְוִיְזָה יַאֲשָׁעָן אוּיְלִינְגְּעָבָּן אַיְן אַקְיָנְדָעָר הַיִּסְטָן, פַּוְן דָּאָרְט דָּאָט עַר זִיךְ אַנְגְּבָעָנָן אלָס טְוִיְשָׁעָן בְּיַדְגָּעָר אַיְן אַנְדָעָרָס אַרְמִיָּה. אַרְץ אַזְוֵי אַיְז עַר אַנְגְּבָעָוּמָעָן מִיְּדָי אַזְוֵי גַּעַרְפָּעָנָע יַטְעַהְעָרָאָן קִיְּדָעָרָ, קִיְּין אַרְצָה יַשְׁרָאָלָה, נָאָר אַיְמָנְצָבָעָ גַּלְגָּוְלִים אַיְן קִיְּבָוְצִים אַזְזָן אַיְן אַנְדָעָרָ פְּלָעָצָרָ, נָעָמָט אַיְם אַבְּרָהָם יַאֲזָעַטְמָעָרָג אַיְבָּעָזָה צָיְרָ קִיְּיָ, תַּלְ-אַבְּיַבָּ, אַיְן דָּרְמָדָא- זֶגְגָּן עַטָּף פַּוְן זִינְגָּע וַיְאַגְּלָעָנְיִישָׁן דָּעַרְקָעָיָ אַזְזָן אַיְסָמָה. לְזִוְיט לְאַנְדָסְבָּעָרָג נְקָשָׁה וַיְזַעַרְטָ פָּאָטָא דִּירָן מִזְיָּה

ווען מ'האט אין לאנד אנגעהויבּן ווערבּירַן פרײַיזוּילְיגַע אין דער יידישער ברײַדאָגַע, האָם יאָשָׁא
וועלכּער איז דאן אלט בעווען נאר 16 יאָר, אויסגעָהיבּט אַדרוֹק אוֹיףַ לאנְדְסְבּּוֹרגָן ער זאל
חַמְעָנָעָן, אַז ער איז אלט שוין 18 יאָר. אַזויַ אַרוֹם ווערט ער אַנגָעָנוּמָן אין דאר ברַיְבָּאָדָע. ער
מעאָס דָּוֹרָךְ דֵּי בָּאָנְצָעָ קָאָמְפָּאָגְּנִיעָ פָּוֹן דער ברַיְבָּאָדָע, בֵּין ער קוּמָט מִיט אַיְרָן קִיְּינָן דִּיְתְּשָׁלָאָנדָן.
פָּוֹן אַרְצָ יִשְׂרָאֵל הָאָט מַעַן אַיְם צָו ווַיַּסֵּן בְּעֵגְבָּן אַז זִיְּינָן פָּאָטָעָרָ לְעֵבָּטָן. ער הָאָט זִיְּקָר אַרוּקָגְּנָעָלָאָזָט
קִיְּינָן פּוֹיְלָן, אָוֹן נִיתְּנָהָגְּנָדִיגְּ דָּעַם פָּאָטָעָרָ דָּאָרָטָן, קָעָרָט ער זִיְּקָר אַוְם קִיְּינָן אַרְצָ יִשְׂרָאֵל.

פָּוֹן אַחַץ-יִשְׂרָאֵל ווערט ער דָּוֹרָךְ דער ברַיְבָּאָדָע בעשיקט קִיְּינָן מצְרָיִם. פָּוֹן דָּאָרָט גַּנְבָּשָׁת ער זִיְּקָר
אַיְףַּ אֲשִׁיפָּ אַרְיְבָּעָרָ קִיְּינָן מַאֲרָסִיְלָ מִיט אַפְּלָאָן זִיְּרָ אַרְיְבָּעָרָכָאָפָּן קִיְּינָן דִּיְתְּשָׁלָאָנדָן, דָּאָרָט זִיְּרָ
בָּאָגְעָנָעָן מִיט דָּעַם פָּאָטָעָרָ. ער ווערט אַכְּפָּר דָּוֹרָךְ דֵּי פָּרָאָנְצָוִיְזָן גַּעֲכָפָּש אָוֹן זִיְּקָר שִׁיקָּן אַיְם צְוָרִיךְ
קִיְּינָן אַרְצָ יִשְׂרָאֵל.

מיְנָן אַנְקוּמָן פָּוֹן דֵּי הַיִּסְטָאָרִישָׁע טָבָּג אַנְדָּן, עַרְבָּמְּקוֹמָת יִשְׂרָאֵל, טָרָעָט יִאָשָׁא אַרְיְיִזְן
אַיְן דֵּי רַיְיהָעָן פָּוֹן פְּלָמִיחָ. דער 18 יְעַרְיְגָעָרָ יִאָשָׁא, וְוּמְעָגָס קִינְדָּעָרָ יִאָרָן זַעַגָּעָן אַדְוָרָ. אַיְן
גַּעֲפָרְלִיבָּן בָּעוֹזְיְרָבָּלָ פָּוֹן וּוּלְטָמְלָחָמָה, פָּוֹן אַיְרָ אַנְהָרָבָּבָּיְזָן סּוֹףָ, גַּיִּיטָנָעָן אַנְאָנְטִילָּאָן
שָׁאָפָּן דֵּי בָּעַשְׁיכְּטָעָ פָּוֹן מַדִּינָתָ יִשְׂרָאֵל. דער בּוֹרָלָ, וועלכּער הָאָט אַיְם אוֹיףַ אַזָּא מַעְרָקוּוֹיְרָדִיקָן אַוְפָּן
בָּעַשְׁוִינָט אַיְן דֵּי יִאָרָן פָּוֹן אַזְוִי פִּילָּ שְׁרָעְקָלִיכָּעָ גַּעֲפָרָןָן, קָעָרָט אַזְוִעָקָ פָּוֹן אַיְם זִיְּקָר פְּנִים דָּאָם
מָאָל. יִאָשָׁא נַעַמְתָּ אַנְטִילָּאָן אַיְן דֵּי דָּרִיסְטָעָ אָוֹן גַּעֲפָרְלִיבָּן אַוְיְפָגָבָּן, זַוְעַלְכָּעָן דֵּי אַפְּטִילְיוֹנָבָּן פָּוֹן
פְּלָמִיחָ פִּירָן אַוְיִסְמָן. אָוֹן ווען מְדָאָרָף דָּוֹרְכְּרִיסְן זִיְּרָ מִיט אַטְרָאָנְסְפָּאָרָט פָּוֹן שְׁפִּיְזָן, גַּעֲוּוֹרָ אָוֹן
אַמוֹבִּיצְּיָעָן צָוָם בָּאַלְגָּעָרָטָן קְבוֹזָ נְגָבָהָ, בָּאַגְּלִיאָיָט אַיְם יִאָשָׁא מִיט זִיְּנָעָן בָּאוֹזָאָפָּנָעָן חֲבָרִים אַיְן זִיְּיעָרָ
אוֹיְטָא. אַוְנְטָעָרָ חַלְ-גַּנוֹּף שְׁטוֹוִיסָט זִיְּרָ דָּעָרָ אַזְוִיטָא זַיְּעָרָעָרָ אַנְיִיפָּ אַמִּינָעָ. דָּעָר אַזְוִיטָא אָוֹן דֵּי
וועלכּעָן הָאָבָּן זִיְּרָ אַיְם גַּעֲפָגָעָן וּוּעָרָן צְוָרִיסְן אוֹיףַ שְׁטִיקָעָרָ.

דָּרְיִי טָבָּג פָּאָר זִיְּיָן טְוִיטָ שְׁרִיבְּבָּאָ יִאָשָׁא אַיְן לְעֵצָּטָן בְּרִיוֹזָן צָוָם פָּאָטָעָרָ אַיְן אַמְּעָרִיקָעָ. וּוּעָר וּוּאָמָּזָעָ-מִירָ: מְגַלְּלַעַזְיָן זִיְּרָ זַעַגָּעָן, כְּגַעֲפִין זִיְּרָ אַוְיִיפָּ דָּעָרָ פִּיְיָעָרָ לִינְגָעָן.

צָו קָבָּר יִשְׂרָאֵל אַיְן יִאָשָׁא גַּעֲבָּרָכָט גַּעֲוָאָרָן אַיְן רְחוּבָּותָ, וּוּבָגָן זִיְּיָן טְוִיטָ הָאָטָן.
לאַנְדָּעַטְבּּוֹרָגָן מְזִדיָּעָ גַּעֲוָעָן סּוֹנִיָּעָ פִּינְגָּעָרָוָתָ, דָּרוֹרִיָּ, וועלכּער הָאָט דָּאָן אַיְן שְׁפִּיְזָן פָּוֹן זִיְּיָן
דִּיְתְּשָׁלָאָנדָן, אַפְּרִירִיטָ אַיְן יַעַנְעָרָ גַּעֲגָנָטָ. מְהֻאָט גַּיִּיט גַּעֲקָעָנָט קָוּמָעָן צָו זִיְּיָן לוֹיָהָ, וּוּיְיִלְלָ
דָּעָר שָׁאָטָעָהָ הָאָט זִיְּרָ דָּאָן גַּעֲפָגָעָן אַוְנְטָעָרָן. פִּיְיָעָרָ פָּוֹן אַרְאָבִּישָׁן דָּאָרָףָ יַאֲזָוָרָ.

הָאָט אַזְוִי אַרוֹם אַיְזָן גַּעֲקָוּמָעָן אַיְיָן עַקְצָן צָוָן לְעֵבָןָ פָּוֹן אַיְיָבָעָם פָּוֹן דֵּי
בָּאָר אַיְינְצָעָלְגָּעָן. קְרָעַמְּנִיאָצָעָרָ קִינְדָּעָרָ, וועלכּער הָאָבָּן זִיְּרָ פָּוֹן דָּאָרָט גַּעֲרָאָטָעוֹוָעָטָן. פָּוֹן אַיְינְעָם וּוּאָמָּזָעָ אַרְיִיףָ
זִיְּלָגְּעָרָבָּן דֵּי אַיְטָעָ שְׁפָוֹרָןָ פָּוֹן יַעַנְעָ גַּרְוִיְזָאָמָעָ טָבָּגָן.

זאל די דאזייקע דשימוה דינגען אלם אנדענק פאר יאשאם נאמען.

זאל מוליה בעלהוּס אין ווַיְתָן זִיוֹ-בֶּרֶסִי ווַיְמִן, אֵז עֲרָאֵז אוֹזֵן נָאָנָט אָוֹן אֵז מִיר
טיילן מיט אַס דָּעַם צָעֵר פּוֹן אַיְיָן יַאֲבָשְׁכּוֹל, " (באָרוֹויַבְּסָעָר פָּאָטָעָר)

יהושע באלבערב

פֿאַלְיאָקָן פּוֹן קְרַעְמַעְנִיךְ אַיְן לְאַנְדָּאָן שְׂרִיבְּגָן...

איַן לְאַנְדָּאָן עַקְזִיסְטִירֶט אַקְלוֹבְּ פּוֹן קְרַעְמַעְנִיךְ צָעֵר פֿאַלְיאָקָן אַרְגְּטָעָרָן נָאָמָעָן "בִּיעָסִיאָדָא
קְרַעְמַיְנִיכְזָקָא". אַיְן שְׁפִּיצָה פּוֹן קְלוֹבְּ שְׁטִיטִית דִּי פְּרוֹדִי פּוֹן דָּעַם גַּעֲזַעַזְעַנְעָם סְטָרָאָסְטָעָ – אַלְיָנָה
טְשֻׁדְרָאַצְּקָה. לְעַצְּנָס הָאָב אַיְיךְ פִּינְ אַיְרָ בְּאַקְזָעָמָעָן אַבְּרִיוֹזָ, אַיְן וּוּלְכָנָן זִי פְּרַעְגָּתָ וּוּבָנָן דָּעַם
בּוֹרֶלֶ פּוֹן עַזְרִיאָלֶ קְרַעְמַעְנִיךְ אַוְן שְׁלָמָה פִּינְגְּעָרָוֹתָ, מִיטָּ וּוּלְבָבָעָ זִי הָאָט צְוֹזָאָמָעָן מִיטְגָּעָאָרְבָּעָט
איַן דָּעַר טְאַצְּיַאָלָעָר אַעְטִיאַלְוָנָגָ פּוֹן מָגִּיסְטָרָט אַוְן צְוֹזָאָמָעָן מִיטָּ זִי פְּלָעָגָן זִי בָּאַזְוָכָן דָּעַם
אַיְדִּישָׁן שְׁפִּיטָּאָלָ, מוֹשָׁבָ זְקָנִיםָ, דָּעַם אַיְדִּישָׁן בִּיחָ-יִתְהָוִים אָ.א.וּ. זִי וּוְיִלְאָוִיךְ וּוּיְסָן וּוּעָרָ פּוֹן
דִּי גַּעֲזַעַזְעָנָעָ יִדְיִישָׁעָ טְיִלְעָרָ פּוֹן לִיצְעָזָהָ גַּעֲפִינְגָּעָן זִיְּךְ יַעַצְתָּ אַיְן יִשְׁرָאֵל .

זִי הָאָט מִיר אַוְיִיךְ גַּעֲשִׁיקָת אַוְיִצְצָוָגָ פּוֹן אַפְּוִילִישָׁעָ צִיְּטוֹנָגָ וּוּבָנָן דָּעַם גַּעֲזַעַזְעָנָעָם
לְעַרְעָרָ פּוֹן בִּימְנָאָסְטִיקָ אַיְן סְאָרְדָּזְשָׁאָנְדָּאָוּעָדָ בִּימְנָאָזִיּוֹם אַוְן אַיְן לִיצְפָּאוֹם – גַּוְלִיאָן קָאָזְלָאָוּרְטָקִיָּ
וּוּלְכָבָר אַיְץ גַּעֲוָעָן דָּעַוְ אַיְנִצְיִאָסָאָר אַוְן בּוּיְלָרָ פּוֹן דִּי 2 נָאָרְטָשָׁ סְקָאָטָשָׁנִיּוֹם אַוְיִףְ דָּעַרְיַגְּנִיעָלְאָיָ
אַזְיִיעָרָאָ" אַיְן יָאָר 1942 הָאָבָן אַיְם דִּי עַנְגָּלָעָנְדָעָר אַיְבָּעָרְגָּעָוְיָאָרְפָּן אַלְמָ פָּאָרָאָשָׁוֹטִיסָטָ קִיְּין וּוּאָהָלִין
זָוָאָר עָרָ הָאָט גַּעֲרָבָעָט אַיְן אַוְנְטָעָדְבָּרְוָןָ בְּעָגָן דִּי דִּיְיִטְשָׁע אַמִּיחָאִיזָוָ אַוְנְטָעָרָ פָּסָעָאָוָדָאָנִים "צִיְּחִיִּיָּ"
סְטִילְעָרָ" דִּי דִּיְשָׁטָן הָאָבָן אַיְם בְּפָכָאָפָט אַוְן אַיְנְגָּבָעָ-עָצָט אַיְן קָאָנְגָּעָנְטָרָאָצִיאָנָס-לְאָבָעָר "חַלְעָמָנָאָ". פּוֹן
דָּאָרָט אַיְזָ אַיְם בְּעַלְוָנוּגָעָן צָו אַנְטָלוּיְפָןָ קִיְּין וּוּאָרְשָׁעָ, זָוָאָר עָרָ נָעָמָט אַנְטָיִילָ אַיְן זָוָאָרְשָׁעָוּרָ
אוּיְפָשְׁטָאָנָדָ אלָם קָאָנְדִּירָ פּוֹן פָּאָלָק "מַאְקָאָטָאָוּ" וּוּעָן זִיְיָן פָּאָלָק אַטָּאָקִירָט דָּאָם שְׁפָעָטָל מִיאָלָנָאָרוּ
בִּיְיָ זָוָאָרְשָׁעָ, פָּאָלָט עָרָ אַיְן קָאָמָףְ דָּעַם 18 אָוְגּוּסְטָ 1944.

איַן דָּעַר צִיְּטוֹנָגָ וּוּעָרָט אַוְיִיךְ דָּעַרְצִילָטָ וּוּבָנָן דָּעַם 12-טָן אַוְלָאָנָעָיָ פָּאָלָק, וּוּלְכָבָעָזָה
גַּעֲקַעַמְפָט אַיְן 1939 בְּעָבָן דָּעַר דִּיְשָׁעָר אַיְנִזְוָאָזִיעָ. אַטְיַלְלָ פּוֹן דָּעַם פָּאָלָק הָאָט זִיְּךְ דִּירְכָגְעָשָׁלָאָגָן
דָּוָרָר דְּרַמְעַנְיָעָן קִיְּין עַנְגָּלָאָנָד אַזְיָ הָאָט אַיְן דִּי יָאָרָן 1945-1944 גַּעֲקַעַמְפָט אַיְן אַיְתָאָלִיעָ גַּעֲבָן דִּי
נָאָזִים אַוְן אַיְזָ אַוְיִסְגָּעָצִיְיָכָנָט גַּעֲזָוָרָן מִיטָּן קְדִיזִיאָ "וְהִיאָזָזִי מִילְתָאָזִי".

פונַ דער פֿרוּי טשאָרנוֹאצְקָא האָבן מיר אוַיַּך באָקוּמָעַן אֲבוֹן אוַיַּף פֿוֹילִיש פֿאָר אָונְזָעַר
בִּיבְּלָאָטָעָק אָונְצָעָרָן בָּאוֹוָאָסְפָּן חַלְמוֹדִישָׁן מַאְתָּא: "וּוְעָר עַם רַאֲטָעוּוּת אֲפֵלָו אַיִּין מַעְשָׁ – אַיִּז גְּלִידָה
וְוי עַר רַאֲטָעוּת אֲגָנֶצָּע וּוּעַלְתָּ".

איַך האָלַט פֿאָר מַיִּין פֿלִיכְט צַו שְׂרִיבְּבָן דִּי דָאַזְיַגָּע וּוּעַרְטָעָר, באָזְוֹנְדָעָרט פֿאָר דִּי גַּעֲוֹעָע
זַעַנַּע שִׁילָעָר פּוֹן לִיצְעָאָום, וּוּעַלְכָע זַעַנַּע יַעַצְת אַיִּין יְשָׁרָאֵל: מַאְנִיעָ אָוֹן סֻזִּי דָוָגִין, קְלִיגְמָאָן,
יַצְחָק קְרָאָסְמָאָן פּוֹן פָּאַטְשָׁאִיעָזָו, דִּיְרָ פֿרִידָע בָּעַרְנְשָׁטִיָּה פּוֹן שְׁוּמָסְקָי, אַבְרָהָם בָּגָץ אַרְגָּמָן, מִירָה
דָּאַנְיְשָׁוּוֹתָקָא, הָעַלְאָ שְׁוּמָסְקָי, צַיְוֹפָקָע קָאָגָאנָאָוּוִיטָש, פֿרָאָפָי' לְאַלְעָק שְׁוַיְינְבָּעָרָב אָוֹן אַנְדָעָרָע אַיִּין
יְשָׁרָאֵל אָוֹן אַיִּין אָוִיסְלָאָנד.

ס"אַיִּז אַקְּפָּן זַיִּי מְקוּיִים בעַוּוֹאָרָן: "עַל נַהֲרָה בְּבֵל שָׁם יַשְׁבָּגוּ וְגַם בְּבִינָו"...

אוַיַּף דִּי טִיְּכָן פּוֹן בְּבֵל (טַעַמְזָא) זִיכְּן מִיר אָוֹן וּוּלְגָעָן דָּעַרְמָאָגְעָנְדִּיג זַיִּיך אַיִּין קְרָעָמְעָנִיז...

מאנוֹס גָּאַלְדָּעַנְבָּאָרג

אַ קְרָעָמְעָנִיזָעָר שְׁטָעַלְתָּ אַוְיַּף זָאָס רַיִּיטָעָר מִילִיטָעָר פּוֹן צְהַיִּיל

בְּשָׁעָה דִּי פֿיְיַעַרְוָנְגָעָן פּוֹן 20-טָן גַּעַבְּוָרְטָסְטָאָג פּוֹן מַדְיָנָה יְשָׁרָאֵל האָבן זַיִּיך צְזָזָמְעָנָה
גַּעַטְרָאָפָן דִּי גַּעַוּוֹזְעָנָה קַעַמְפָּעָר פּוֹן דָּעָר לְעַגְעַנְדָּאָרָיְשָׁעָר "גְּבָעָפִי" בְּרִיאָגָאָדָעָ.

מַהְאָט אַרְוִיְּפֿגְּעַבְּרָאָכָט אַוִּיפָּן זְכָרוֹן דִּי הַעַלְפִּישׁ טָاطָן פּוֹזְעַיְינָגָעָה הַעֲרָאָהִישׁ טָעַג, דִּי קָאָמְפָן
אוַיַּף דִּי דָאָן פּוֹסְטָע, זָאָמְדִיגָע אָוֹן גַּעַוּוֹזְלָדִיגָע שְׁטָרָעָקָעָם פּוֹן נָגָב. אָוֹן אַזְוִי שְׁמוּעָסְנְדִּיג הַאָט
מִן זַיִּיך דָעַרְמָאָנָט אַיִּין אֲבָזְוֹנְדָעָרָע אַפְּטִיְּלָוָבָג, זָאָס יְשָׁדָאָלְפִּיקָע רַיִּיטָעָר מִילִיטָעָר. אַלְעָה האָבָן
זַיִּיך גַּעַוּוֹזְעָנָה דָעַרְזָוִיך, וּוָאָס דּוֹקָא אַט דִּי קְלִיְּנָע, אַבְעָר דָרְיִיסְטָע אַפְּטִיְּלָזָנָב אַיִּז פָּאַרְגָּוּסָן
גַּעַוּוֹאָרָן.

הַיְּינָט, וּוֹעֵן מִיר פָּאַרְמָאָגָן שְׁגַעַלְעָעָר עַרְאָפְּלָאָנָעָן, טָאָנָקָן אָוֹן פִּיל אַנְדָעָרָע מַאְדָעָרָע גַּעַוּוֹעָר,
אַיִּז הַיִּיטָעָר מִילִיטָעָר, פָּאַרְשָׁטָעָנְדָלִיך, אֲיִבְּעָדְרִיבָע זָאָר. אַבְעָר אַיִּין יַעַנְעָ שָׁעַג פּוֹן 1948 אַיִּז דִּי
רַיִּיטָעָר אַפְּטִיְּלָוָבָג גַּעַוּזָעָן וּוִיכְתִּיבָג אָוֹן הַאָט פִּיל נָגָזָג גַּעַבְּרָאָכָט.

אַט וּוָאָס עַם דָעַרְצִיְּלָט דָעָר בְּרִינְדָעָר אָוֹן קָאָמְנָדִיך פּוֹן דִּי יְשָׁרָאֵל רַיִּיטָעָר, אָונְזָעָר
קְרָעָמְעָנִיזָעָר אַפְּרִים דָרְוִרִי, שְׁלָמָה פִּינְגָּוּזָט סְמָעָטָעָרָע זָוָן, סֻוְנִיעָ.

"די רײַיטער אָפְטִילוֹנָג אַיז גַּבְוִירָן גַּעֲזִירָן אוֹיף די דִּינְנָס פֿון דָּאַשְׂרָן לְצִיוֹן, די
"גַּבְעָתִי" בְּרִיבָּדָע האַט זִיךְ גַּעֲזִירִיכֶם אַיז אַן אוֹישְׁפִּיר: גַּג גַּיּוֹפָע. קִיִּין פָּאָגְצָעָר אַיז אַטָּאָ-
מַאְבִּילָן האַט מַעַן דָּאַן נִישָּׁט וּמְהָאָט, זַעֲרָצָן האַבָּן פָּאָר די שִׁיפָּע זַאְמָדָן פֿון דָּאַשְׂרָן, נִיצְנִים,
אַשְׁדוֹד בְּעִסְרָ גַּפְפָאָסְט זִיךְ פָּעָרְדִּי."

אוֹיף אָפְרִים דָּרוֹדִי (סָוּנִיה פִּינְגָּרֶזֶת), וּוּלְכָעָר האַט עַרְזָוָרָבָּן פִּיל עַרְפָּאָרוֹגָג דִּינְגְּדִיךְ
אַין פּוֹוִילִישָׁן רֵיִיטָעָר מִילִיטָעָר, אַיז : אַרְוִיְּפְּגָעְלִיכְיָת גַּעֲזָוָרָן די פְּלִיכְט צַו אוֹיפְּשָׁטָעָלָן דֻּעַם וִיְיִיטָעָר
עַסְקָאָדָרָאָן. עַד אַלְיַין האַט גַּעַמְזָעָט גַּעֲפִינְגָּעָן די פָּאָסְעָנְדָעָט מַעַנְשָׁוֹן, וְזִי אוֹיךְ פָּעָרְדִּי, צַוְּעָרָשָׁט האַט עַד
בְּעַדְעַקְט וּזְעַגְן דִּי מִיסְגְּלִידָעָר פֿון "הַשּׁוֹמֶר", אַבְּעָר זִיךְ זַעֲגָן שְׁוִין צַוְּלָט, אַין דָּאַן האַט עַד מַאְבִּ-
לִיזְיָרֶט יַעֲדָן פְּלִמְחָנִיק, וּוּלְכָעָר האַט נָאָר גַּעֲקָעָנָט רִיְּתָן אוֹיךְ אַפְּרָדִי פָּעָרְדִּי. עַד האַט צָוְנוֹיְפְּגָעָטָעָלָט
דֻּעַם עַסְקָאָדָרָאָן, אַין זַעֲגָן סְצָעָנָעָן גַּעֲזָוָעָן נִצְטָרִים, מַזְשָׁבָנִיקָעָס, קְבוֹצָנִיקָעָס אַוְן גַּעֲזָוָעָזָעָנָעָן
קָאוֹזָאַלְעָרִיסָטָן פֿון רַוְּסִישָׁן, פּוֹוִילִישָׁן אַוְן אַוְנְבָּאָרִישָׁן מִילִיטָעָר. די בָּאָזָע פֿון דֻּעַם עַסְקָאָדָרָאָן אַיז
בְּעַוּעָן אַיְן דָּעַר פָּאָלִיצִיִּי פֿון גְּדָרָה. פְּזַן דָּאָרָט פְּלָעָבָן די רֵיִיטָעָר (פְּרָשָׁים) פֿון צְבָא הַגְּנָה לְיִשְׂרָאֵל
אַרְוִיְּסָפָאָרָן אוֹיךְ אַוְסְפָּלוֹגָן אַיְן די זַאְמָדָן פֿון נִיצְנִים, רַאֲשָׁוֹן-לְצִיוֹן אַוְן אַשְׁדוֹד. אַיְן צִיְּסָמָס פְּזַן
קְוַרְצָע אִיבָּרִיִּסְטָן פֿון די קַאְמָפָן פְּלָעָבָן זִיךְ זִיךְ-תָּאָתִילִיבָּן אַן "אַמְבּוֹשָׁקָי" לְעֹנָג אַוְסָמָס די גַּרְעָנִיצָאָן פֿון
פְּרָאנָט. פָּעָרְדִּזְעָנָעָן אַוְיְסָגְעָפְּוָנָעָן גַּעֲזָוָרָן נָאָר פִּיל מִיה אַיְן זַוְּכָּעָנִישָׁן. אַטְיָיל זַיְינָעָן גַּעֲקָוּמָעָן פֿון דָּעָט
עַנְגָּלִישָׁן מִילִיטָעָר, אַטְיָיל פֿון די יַרְדָּעָנָעָר. מַעַן האַט אַפְּיָילְזָוְן צַעְדָּעָנָקָט וּזְעַבְּגָן קַעְמָלָעָן (גַּמְלִים),
אַבְּעָר מְהָאַט נִישָּׁט גַּעֲפָוָנָעָן וּזְעוֹר עַט זָאָל פְּעָאֵיק זִיְּין אַנְצּוֹפִּירָן מִיט דֻּעַם; אַוְן מַעַן האַט גַּעַמְזָזָט
מוֹחוֹר זִיְּין אַיְפָן גַּעַדְאָנָק. נָאָר די שְׁלָאָכָּתָן האַט מַעַן פָּאָרָאיְינִיגָּט דֻּעַם רֵיִיטָעָר עַסְקָאָדָרָאָן מִיט דָּעָר
גַּרְעָנִיצָאָן וּזְוָאָךְ (חִיל הַסְּפָר).

שְׁפָעָטָר אַיז עַד פָּאָרָויְאָנְדָלָט גַּעֲזָוָרָן אַיְן דָּעָר יִשְׂרָאֵל רֵיִיטָעָר פָּאָלִיצִיִּי. אַזְוִי האַט זִיךְ
פָּאָרָעָנְדִּיגָּט די קוֹרְצָע גַּעֲשִׁיבָּטָע פֿון צְהָיָל אַוְנְטָעָר דָּעָר אַנְפִּירְוּגָן פֿון שְׁלָמָה
פִּינְגָּרֶזֶת זִיְּן.

- - - - -

אַט שְׁטָעָט קוֹרְצָע מִיאַנְס אַזְיָגָן יַעַצְתָּ, שְׁלָמָה, אַלְס יַוְנְגָעָר בְּרוֹאוֹיְעָר סָאַלְדָאָט אַיְן דֻּעַם מַזְנְדָּיְוָן
פֿון צָאָרִישָׁר אַרְמָעָ, וּוּמְעָן מִיר, די קִינְדָּעָר אַיְן הַעֲרָשָׁ-מַעְבָּלָס הוֹיכָף האַבָּן שְׁטָאָרָק גַּעַלְיבָּט. עַד אַיז
נָאָכָּעָר גַּעֲזָוָעָן שְׁטָעָזָג אָפְּ פִּיל גַּעֲבִיטָן פֿון קְרָעָמָעָנִיְּצָעָר. עַזְעַלְשָׁאָפְּטָלִיכָּן לְעַבָּן, צְוּזָמָעָן מִיט עַזְרִיאָאָל
קְרָעָמָנִיעָצָקִי האַט עַד רַעֲפָרְעָזָעָנְטִיצָרָת די יַיְדִּישָׁ אַיְינְנוֹאָוִוִּינָאָר אלָס לְאוּוּנִיק. עַס פְּלִיעָבָס מִיר אַפְּט
אוֹיסְקָוּמָעָן פִּירָן מִיט אִים אַוְיִיכָּוָה אַיְן שִׁיכָּבָח מִיט צִיּוֹנוֹת אוֹ אַרְץ יִשְׂרָאֵל. אַיְן דָּעָר פָּאָלָעָמִיק אַיז
עַד שְׁטָעָנְדִּיגָּט גַּעֲזָוָעָן קָאָרָעָקָט אַוְן טָאַלְעָרָאָט, אַבְּעָר זִיךְ עַקְשָׁנוֹחָדִיךְ גַּעַהְאָלָטָן באַ דָּעָר שְׁטָעָלָוָג פֿון
"בּוֹנדָ",

וועיפיל נחח ווואלט זיין ברײַיט הארץ געשעפט זוען ער וואלט דערלעבט זיך דה טרפען
איין יישראָל מיט זיין זיין אלט קאמאנדער אין צה"ל, דאס וואלט געיזען אַ שיינע ענדע צום ווייכוח.

צום אלוועלטליבּן צוזאָמְפֿנְפֿאָר פּוֹן קְרֻעְמְעַנְיִצְעָר אַיְן יִשְׂרָאֵל

איין "קְולַ יְזָכֵר קְרֻמְנִיצָה" נִזְמָעָר 4 האָבָן מִיר פָּאָרָעְפָּעְנְטָלִיכָט דָעַם פָּאָרָשָׁלָגָג וּזְעַגָּן אַיְין
אלוועלטליבּן צוזאָמְפֿנְפֿאָר פּוֹן דַי קְרֻעְמְעַנְיִצְעָר לְאַנְדָּסְלִיזָט אַיְן יִשְׂרָאֵל, דָעַר פָּאָרָשָׁלָגָג האָט אַרְוִיסָּס-
בערְופָּן אַזְּוָרִימָן אַפְּקָלָאנְג באָונְזָעָרָע לְאַנְדָּסְלִיזָט אַיְן אוּסְטָלָאנְד אַיְן אַיְן יִשְׂרָאֵל,
אוֹנוֹזָעָרָע אַרְגָּעָנְטִינְגָּרָהָרָם האָבָן אַיְם אוּפְּגָעְנוּמָעָן מִיטָּהָלָבָות אָרוֹן האָבָן פָּאָרָבָּלִיגְּבָּט מַקְיִים צוֹ
זַיְין דָעַם צוזאָמְפֿנְפֿאָר בְּשַׁעַת דַי עַצְמָוֹת פִּיְיַעֲרָוָנְגָעָן אַיְן פְּרִילִינְג 1970. מִיר האָבָן דָעַצְוֹ מִיטְבָּעָ-
שְׁטִימָט. אָרוֹן דַי חֶבְרִים אַיְן בּוּעָנָס-אַיְירָעָס זַעַנְעָץ מִיטָּפְּאָל מָזָט צְזָגָעָטָרָאָטָן צָוָן פָּאָרָוּוִידָק -
לִיבָּן פּוֹן דָעַם גַּעֲדָאנְקָן.

מִיר בְּרָעְנָגָעָן דָא דָעַם קָאָמְרָגִיקָט וּזְאָם אַיְן פָּאָרָעְפָּעְנְטָלִיכָט גַּעַוּוֹאָרָן אַיְן דָעַר דָאָרְטִיקָעָר טָעַבְלִיכָעָר
צִיְּטָוָנָג "די פְּרָעָטָע", דָעַם 3 יְוָנִי 1969.

לִיל פָּאָרִיְּן פּוֹן קְרֻעְמְעַנְיִצְעָר אַיְן אַוְמְגַעְגַּטְּטָה

גרְוִים אַיְנְשָׁעָרָעָס האָט אַרְוִיסְגָּעָרִיבָּפָּן דָעַר פָּרָאִיקָּט פּוֹן אַונְזָעָר לְאַנְדָּסְמָאָן אַיְן /
יִשְׂרָאֵל מַהְדָּכִי אַטְּיכָעָר, זַעַגָּן אַזְּוּעָלָט-צוזאָמְפֿנְפֿאָר פּוֹן דַי קְרֻעְמְעַנְיִצְעָר אָרוֹן אַוְמְגַעְגַּט
אַיְן מִדְּינָה יִשְׂרָאֵל. אַיְן דָעַם לְעַצְמָן נִזְמָעָר פּוֹן דְּשָׂוְרָנָאָל "קְולַ יְזָכֵר קְרֻמְנִיצָה" וּזְעַרְתָּ דָעַר עֲבוֹדָה
ברִיאִיטָרָקָט קָאָמְנְטִירָט דַי פָּאָרָוּאָלְטוֹנָג פּוֹן אַונְזָעָר לִיל פָּאָרָאִיְּן האָט באַשְׁלָאָסָן אַיְינְצָוָרְדָעָנָעָן אַ
צוזאָמְנְטְּרָאָעָפָּן פּוֹן אַלְעָ לְאַנְדָּסְלִיזָט פּוֹן קְרֻעְמְעַנְיִצְעָר אַיְן אַוְמְגַעְגַּט אַוְיִף דָעַם 8-טָן יְוָלָי, 21 אַזְּיִיגָּעָר
אַיְן סָאָלָאָן פּוֹן הַכְּנָסָה אַוְרָחִים, אַוְיִף וּזְאָלְעָנְטִיזָגָם אַמְּעָם 2950. אַוְיִף דַעַת דָאָזְּיִיקָעָר אַוְנְטָעָרְגָּעָמָנוֹג
וּזְעַלְן מִיר בְּרִיאִיטָרָקָט באַהֲנָדְלָעָן דָעַם עֲנוֹן אָרוֹן אַוְיִךְ אַוְיִסְוּזְיִילָן אַסְפָּצְיִעָּלָן קָאָמְטִיטָעָט וּזְעַלְכָּר וּזְעַט
דְּרָאַלְיִיזְרָן דַי אַלְעָ צְרוֹגְרִיאִיטְוָנְגָעָן אָרוֹן שְׁטִינְזָן אַיְן אַעֲנָגָן קָאָנְטָאָקָט מִיטָּפְּאָל לִיל אַיְן יִשְׂרָאֵל, עַם וּזְעַט
זַיְין אַלְוָטָש אָרוֹן אַרְיִיכָּד קִינְסְטָלְעָרְיִישָׁעָר פָּרָאָגְדָּאָם,

איַן זַיְין בְּרִיוֹו, שְׁרִיבְּכָט אַזְּנָדָז חַבְדָּלְמַדְכִּי בְּצָר, דָעַר טָעַטִּיקָעָר אָרוֹן עַגְּוָרְבִּישָׁעָר סַעְקָרָעְטָאָד
פּוֹן פָּאָרִיְּן, אַז אַוְיִף דָעַר בְּאַגְּעָנִיָּשָׁה, זְנוּאָם וּזְעַרְטָבָּגְרָוָפָּן אַוְיִף דָעַם 8-טָן יְוָלָי וּזְעַט מַעַן דָעַר
עַיְקָר זַיְךְ סְטָאָרָעָן דְּעָרְוּוֹיְטָן "מי וּמַי הַהֲלָכִים", וּזְעַד אָרוֹן וּזְיִפְּיָל וּזְיִילָן פָּאָרָן אַוְיִפְּן דָעַרְמָאָנָט
צוזאָמְפֿנְפֿאָר. דָעַר חֶבְרָן כְּצָעָנְקָט, אַז עַם זַעַנְעָן שְׂוִיזָן דָא באָדוֹן-30 קָאָנְדִּידָאָטָן אַיְן בּוּעָנָס-
אַיְידָעָס אַלְיִיזָה.

לאמיר האפן איז אויך די קראמעגעניצער אין די פאראייניגט שטאטן און אין קאנדאע
וועלן נאכטיזן דעם ביישפיל פון אוגזערע לאנדסלייט אין ארגענטינע.

עט איז באָר וויכשיג, איז מיר זאלן קענען אויספֿרֶן אונדזער גאסטפרִינְדַּלְבָּן פֿאַרְשָׁלָג
אויפֿצְוֹנוּטָמָן די חֲבָרִים גַּעַסְט אֵין אָונְדְזָעָרָה הַיְמָעָן אֵין פֿאַרְלוֹוִיףּ פֿוֹן צְוֹזָאמָעָנְפָּאָר. דָּאָס ווועט
בעוויס זַיִן אֵין פֿאַרְגָּעָנִיגָּן פֿאָר בִּיְדָע צְדָדִים, פֿאָר די גַּעַסְט אָוֹזְזִיעָרָה אָוִיפֿנָּעָמָּעָר. מִיר האָפָּן, אָז
אונדזערע לאנדסלייט אֵין יְשָׁרָאֵל ווועלן עֲפָנָעָן זִיעָרָה הַיְמָעָן פֿאָר די בְּרוּדָעָר, ווֹאָס ווועלן קְוָמָעָן
פֿוֹן אָזְזִי ווֹוִיטָזִיךְ מִיט אָונְדָזְזָאָרָה אָוֹן זַיְיָ בְּעֵבָן אַמְּגָלִיבְּקִיטָזְזָאָר פֿאַרְבְּרָעְנָבָעָן דָּא אֵין
אֵין הַיְמָשָׁר אַטְמָאָסְפָּעָר.

מִיר ווֹאָרטָן אָוִיפָּן רְעֹזְלָטָאָט פֿוֹן דָּעַם דָּעַרְמָאָנָטָן צְוֹזָאמָעָנְטָרָעָףּ. אָוִיבָזִיךְ צְוֹ צְוָם
רְעַלְיְזִירָן פֿוֹן פְּלָאָן, ווועט מַפְּן אָוִיךְ דָּא דָאָרָפָן אַנְהָוִיבָן אַעֲנָרְגִּישָׁע טַעַטְיְגִּיקִיט אֵין דָעַר דָאָזִיגָּעָר
רִיכְטוֹנָגָה.

אֵין גָּסְטְּרָאָלִיאָר

"פֿאָרגָן פֿרִיְהִיִּט, נִיו-יַּאֲרָק, מָעָרָץ 24.1.1969)

אֵין ווועט בּוֹנְדָּן פֿוֹן לְאַנְדְּסְלִיטָה

עט אַז אָונְזָאָרָה טָעָג אַנְגָּעָקוּמָעָן פֿוֹן תְּלָ-אָבָּיָבָּה דָעַר פֿעָרְטָעָר
נוּמָעָר (דָעַצְעַמְבָּעָר 1968) פֿוֹן אַזְוָרְנָאָל, ווֹאָס אַז אֵן אַיְגָנָאָרְטִיגְקִיטָזְזָאָר
אֵין אַז אָזְזִיךְ קָאָטְעָגָאָרִיעָ. סָאִיךְ אַמְּמָעָאָגְרָאָפְּרָמָעָר הַעֲפָט מִיטָּזָאָר
נָאָמָעָן "קְרָעָמָעָנִיצָעָר לְאַנְדְּסְלִיטָה - שְׁתִימָעָ אֵין יְשָׁדָאָל אָוִיסְלָאָנדָאָר".
די אָוִיסְגָּאָבָּעָ, ווֹאָס דָעַרְתִּיְיָנָה אָזְזָאָרָה אַזְוָרְנָאָל עַבְרִית הַיִסְטָאָר אָוִיךְ
"קָוָל יְזָצָאִי קְרָמָנִיזָאָר בִּיטָּרָאָל וּמְפָצָוָן". סָאִיךְ אַזְוָרְנָאָל מִיטָּזָאָר
סָרָמָעָות. עָר גַעְפָּלָט אָונְזָאָרָה קָוְדָט כָּל דָעַרְמִיטָה, ווֹאָס עַד דִינָט זָוִוָּי
אֵלְעָבָּעָדִיגָּעָ בְּרִיךְ צְוֹוִישָׁן קְרָעָמָעָנִיצָעָר לְאַנְדְּסְלִיטָה בְּפָוּעָל מִמְּשָׁאָר
אַיְבָּעָר גָּאָר דָעַר ווועט, אַבָּרְגִּיךְ וּרְוִינְגִּיךְ מִיט זַיִן בְּרִיךְ-
אַטְעַמְדִיגָּן אַיְגָהָאָלָט. אַיְיָ הַאָט דָאָרָם אֵין אַנְדְּסְמָאָנְשָׁאָפְּטָלָעָבָעָ פָּאָנוֹרָאָמָעָ,
וֹאָס צִיט זַיְיָ פֿוֹן קְרָעָמָעָנִיזָאָר גּוֹפָא, טָאָקָעָ אֵין די אַיְצִיטִילְגָעָ טָעָבָעָ,

ביז ניו-יאرك, בוענאמ אײַרערט אוֹן אַנדערע ערטרער. שׁוֹין דָּם אַלְיִין
איַז אָן אוֹיפֶּטוֹ, פָּאָר וּוּלְכָּן דֵּי אִינְיִיצְיאָטוֹרָס פָּוֹן דָּעַם וּשְׂוּרְגָּאַל
פָּאַרְדִּינְעָן לוֹיבָן אוֹן אַנְעַרְקָעְנוֹנָג.

* * *

ס' איַז שִׁיף-רִירְנְדִּיב אֲבָדִיו אִין דָּעַם גַּוּמָעַר פָּוֹן אֲיִדָּן אִין
קְרֻעְמָעְנִיךְ, יִשְׂדָּאֵל מְאַנְדָּל, צַו אֲטוּרָ אִין דָּעַר נְיִוּ-יָאָרְקָעָר לְאַנְדְּמָמָאָנָה
שָׁאָפָּט, יָ. וּוֹאָקְמָאָן. אִין קְרֻעְמָעְנִיךְ גַּעֲפִינְט זִיךְ אֲדַעְקָמָאָל פָּאָר דֵּי אִידָּן,
וּוּעַמְעָן דֵּי נָאָצִי-רוֹצָחִים הָאָבָן אָוּמְבָעְדָּאָכָט. אִין דָּעַם בְּדִיוֹוֹ, דָּאָטִירָט
דָּעַם 10טַן סְעַפְתָּעַמְבָּעָר 1968, שְׁרִיְבָּט יִשְׂרָאֵל מְאַנְדָּל: "דָּעַם דַּעְקָמָאָל הָאָבָן
אִיךְ פָּאָרְדִּיכָט, אָוִיסְבָּעְרִיט אֲפָרְקָן, אוֹן אָרוּמְבָעְפָּלָאַנְצָט מִיט בּוּימָפָר.
אוֹיפֶּקְ אַלְטָן בִּיחָ-עוֹלָם זִיְינְעָן דֵּי מְצָבָות אִין גּוֹטָן צּוֹשְׁטָאָנָד. זָאָל גָּאָט
הָעַלְפָּן, אָז שְׁלוֹם זָאָל הָעַרְשָׁן אִיבָּעָר דָּעַר גָּאנְצָפָר וּוּעָלָט. אָגְרוֹס אַלְעָ
קְרֻעְמָעְנִיךְצָעָר. אָוְנְזָעָר אַלְעַמְעָנָס דָּאָנָק פָּאָר דָּעַר הַיְלָחָט צָוָם אָוִיפְשָׁעָלָעָן
דָּעַם דַּעְקָמָאָל אוֹן דָּעַם פְּלוּוּסָאָרְדוֹם". יִשְׂרָאֵל מְאַנְדָּל הָאָט אָוִיךְ צּוּגָּעָשִׁיקָט
אֲפָטָאָגְרָאָפִיעָ פָּוֹנָס דַּעְקָמָאָל, גָּוָאָס אִיז אָפְגָּעָדְרוֹקָט אִין דָּעַם הַעֲפָט.

* * *

איַז דָּעַר זָאָמְלָוָנָג זִיְינְעָן אִינְגָּשְׁלָאָסָן צְוּוִיִּי זִיְיעָד וּוּיְכָטִיגָּע
בִּיטְרָאָגָן פָּוֹן מְאָנוֹס גָּאַלְדָּעְנְבָּעָרָג: "מִיט דֵּי דִּיְתְּשָׁן אִין קְרֻעְמָעְנִיךְ
נָאָךְ דָּעַר פָּאָרְנִיכְטָוָנָג", אוֹן "וּוְאַלְטָעָן אַלְעָ גּוּוֹוָעָן אָזְזָיִ". אִין דָּעַר
צְוּוִיְטָעָר שִׁילְדָעְרָוָנָג וּוּעָרָן צָוָם אַנְהָוָיָב דָּעַרְמָאָנָח "דֵּי גְּרוּיִילְ-טָאָטָן פִּין
דֵּי נָאָצִים אוֹן זִיְיעָרָעָ מִיטְהָעַלְפָעָר אִין קְרֻעְמָעְנִיךְ" אוֹן דֵּי פְּיִינְטָלְעָבָע
בָּאָצִיאָוָנָג פָּוֹן אָגְרוֹסָן טִילָּפָעָן קְרִיטָלְעָבָעָר בָּאָפְעָלְקָעְרוָנָג צַו זִיְיעָרָע
אִידְיִישָׁוּ שְׁכָנִים - זִיְיעָרָחִיהָשָׁע שָׁאָדָן-פְּרִיִּיךְ". אָבָעָר גָּרָאָר דֵּי
צְרָנוֹנָה פָּוֹן יְעָנָע גְּרוּיִילְ-יָאָרָן "שִׁיְינָנָ אַיְוָיִם", וּוּיִ מִיר לִיְיָעָדָעָן וּוּיְיָאָפָה,
מִיט אֲדָפָלָט לִיכְטָ דָעַר רַעֲטָוָנָג-אַקְטָ פָּוֹן אִינְגִּיבָּעָ קְרִיסָּטָן אִין קְרֻעְמָעְנִיךְ
אוֹן אָוּמְבָעָגָנָט, וּוּלְכָעָה הָאָבָן רַיְזִיקִירָט מִיט זִיְיעָרָעָ אוֹן זִיְיעָרָעָ מִשְׁפָחוֹת לְעַרְעָנָס
צַו רָאָטָעָוָעָן אִידְיִישָׁ קִינְדָּ".

* * *

איִדָּן אִין קְרֻעְמָעְנִיךְ, אֲבָרִימְטָע שְׁטָאָט אִין וּוּאָלִין, הָאָבָן אִין גָּאָגָּג
פָּוֹן דָוָרוֹת אַנְגָּזָאָמָלָט אֲגָהְזָעָמָנָם יְחָסָס. דָאָרָת הָאָט גַּעַלְעָבָט אָוֹן גַּעַשְׁאָפָן
יִצְחָק בָּעָר לְעַוּוִינְגָּזָאָן (דִּיבְּיָל), דָעַר מַפְנְדָעָלָסָאָן פָּוֹן דֵּי אָוּקוֹאִינְגָּעָר אִידָּן".
אוֹן אוֹיפֶּקְ גַּעֲבִיט פָּוֹן מַזְזִיק הָאָט קְרֻעְמָעְנִיךְ צּוּגָּעָשָׁעָלָט אֲבָמָת רִיְיכָע
גַּעַרְעָטָעָנִישָׁ. פָּוֹן דָאָרָת שְׁטָאָמָעְזָדָעָר גְּרוּיְסָעָר פִּידָּל-וּוּיְרָטָוָאָז אִיְזָאָק סְטוּרִין,
אָוְנְזָעָר אָוּמְפָאָרְגָּעָסְלָעָבָעָר יַעֲקָב שִׁיְיפָעָר, דֵּי דִּיְרִיבָּעָנָטָן לְעָאָקָפָעָ אָוֹן
אֲשֶׁר מְאָנוֹסָאָוּיִטָּשָׁ. דָעַר זְשָׂוְרָבָּאָל "קְרֻעְמָעְנִיךְצָעָר לְאַנְדְּסָלִיִּיט-שְׁטִימָעָ" אִיז
אֲרִינְג אִין אֲגָּלְדָעְנָעָר קִיטָּה.

שפונדרונגען פון אויסלאנד

מיר פארעפנקליכן דא א דרייטע רשיימה פון די סומען וועלכע זענען באקופען בעווארן פון אונזערע לאנדסמאנשאפטן אוון פון איינצעלנע פערזאגען אין אויסלאנד. א טיל פון די סומען פאר פאראויס באשטייטע צועקן.

פריעריךע דרישות - זע אין העפָן נומער 2 אוון נומער 3.

לטובה "קול יוצאי קרמניץ"

\$ 20	-	פון ניו-יארקער לאנדסמאנשאפט, דורך דוד רפאפארט	7.68
\$ 25	-	די'ר וולף חסיד, בערקען -	11.68
\$ 20	-	ג.י. לאנדסמאנשאפט -	12.68
\$ 58.25	-	אrgbונטינער לאנדסמאנשאפט, דורך מרדכי כץ	1.69
\$ 50	-	הילדה שווארטזאפעל, ניו/יורק	4.69
\$ 25	-	די'ר מאrk כץ -	4.69
\$ 20	-	ג.י. לאנדסמאנשאפט, דורך ד. רפאפארט	4.69
\$ 50	-	אהרון גילעראנט, איטאליע -	4.69
\$ 20	-	איןיג' סימאן כץ, בעלגייע -	4.69
\$ 10	-	דוד רפאפארט, ניו-יורק	5.69
\$ 30	-	הודי שטאצקי, שיקאגא -	5.69
\$ 25	-	בעני בארשאפ "	5.69
\$ 413.25	<u>\$ 60</u>	אrgbונטינער לאנדסמאנשאפט, דורך מרדכי כץ	.7.69

לטובה קויפַּן ביבער פון צ'אט ניו-יארק, פאר לעווינזאן ביבלייסען.

\$ 50	-	יצחק וואקמן, ניו-יארק -	6.69
\$ 25	-	נאראמן דעסער "	6.69
\$ 20	-	בעני בארשאפ "	6.69
\$ 25	-	וואלף שניאידער, דטרויט -	6.69
\$ 130	<u>\$ 10</u>	אנדרע שפונדרע	6.69

פאר נו יטבאדער פטיגע

\$ 120	-	יצחק וואקמן, נ.ו. -	3.69
--------	---	---------------------	------

לטובה דער לעווינזאן ביבלייאטען

\$ 25	-	נאראמן דעסער, ניו-יורק -	3.69
\$ 30	-	שמואל ביילאהום, ניו-רזערטס,	3.69
\$ 80	<u>\$ 25</u>	ריי זייז באזור אין ישראל בעני בארשאפ, ניו-יארק -	5.69
\$ 743.25			

ב'ירחות ישראליות

- בלא ברנסטיין-קובדלאש, ארגענטינע,	1.69
ביי א באזוז אין ישראל	

א הארכיזקער דאנק אונזערע פרײַנד אוון גענדער.

סַלְוֶבֶה

(געווידמאָטַן מײַין טִיעָרָעָר קֹזִינְגָּעַ סְלוּבָּה האַלְפָעָרִין - כָּהָן, זַיֵּל, פּוֹן קְרָעָמָעָנִיךְ אָוֹן קִיבּוֹץ
מעגִּימִת, וּוֹאָס אִיךְ נְפָרָ גַּעֲוָוָרָן דָּעַט 28 טַן פָּעָבָרוֹאָר 1969 - וּ אַדְרָ חַשְׁכִּיָּט).

צָארָט אָוֹן אִידְלָל, וּוֹי מָאנְגָּעָרָט אַלְיִיד
אִיךְ גַּעֲוָאָקָסָן אַבְלָוָם אִין קִיבּוֹץ מַעְנִיחָת,
גַּבְּבוֹיִט דָּאָס לְאָנְדָּ אָוֹן קִיְּגָמָאל נִישְׁטָ מִיד -
הָאָט אַיְוָנְגְ=מִידְלִישְׁ גַּעֲשְׁטָאָלָט גַּעֲבָלִיטָ אָוֹן גַּעֲבָלִיטָ,

צָו דָעַר מַשְׁפָּחָה אִיךְ זַי גַּעֲזָוּעָן אַמְּמָעַ,
אָוֹן וּוֹי אַמְּמָעַ הָאָט זַי אָוְנְדָּז גַּעֲלִיבָט.
אִיצָּט אִיךְ זַי פּוֹן אָוְנְדָּז אָוּוּקָ אִין סָאמָע
קָאָרָ פּוֹן לְעָבָן - אָוְנְדָּז גַּפְלָאָזָט אִיְינְדָּאָם בַּאַטְרִיבָט.

מַשָּׁה שְׁרִיבִּיטְ מִיר בְּזַאָל נִישְׁטָ וּוּיְיִינְעָן,
אָוֹן מָאנְסָשְׁרִיבִּיטְ, אָז יְזָם טָוב טְרוּיְעָרָט מַעַן נִיטָּ,
וּוֹיְ קָעָן אִיךְ מִיְּין הָאָרֶץ אַנְטוּרִיְיִינְעָן,
אָז אִיר לִיכְטָ אִיךְ אָוִיסְגָּעָלָאָשָׁן גַּעֲוָוָרָן אִינְדָּעָרִמִּיט

סְלוּבָּה האַלְפָעָרִין - כָּהָן, פּוֹן לְנִקְסָ אִיר מַעַן מַשָּׁה,
דָּוד דְּרָאָפֿאָרט (נוּיְ-יוֹרָק), מָאנְסָשְׁגָּלְדָּעָנְבָּעָרָג.

גַּעֲרוּעָן בֵּין אִיךְ בָּא אִיךְ אִיךְ קִיבּוֹץ.

מִיטְ צַעְפָּלָמָטְ שְׁטָאָלָץ הָאָט זַי גַּעֲשְׁוּעָבָט אִיבָּעָר אִיר אִימְעָנִיעָ,
די פּוּכָּקָעְ קִינְדָּעָרְלָעְךְ הָאָבָּן זִיךְ צָו אִיר גַּעֲלָאָשְׁטָשָׁפָט אָוֹן בֵּיִ אִיר

גַּעֲזָוָכָט שָׂוֹץְ,

אָוֹן מִיר הָאָט זַי גַּעֲבָבָן רְוִיטָעְ בְּלָוְמָעָן אָוֹן אַפְּגָּוָרִיסָעָנָעְ שְׁטָעָרָן
אַ פּוֹלָעְ ذְּשָׁמְעָנִיעָ.

כְּזֹעַ זַי אַ מְעַלְאָנְכָּאַלִישָׁע פָּאָר מִיְּין אַוּוּקָפָאָרָן,
שְׂוִין אַזְוִי לְאָנְגָּ, אַזְוִי לְאָנְגָּ וּוֹי מִיר זִיְיִינְעָן גַּעֲרוּעָן צַעְשִׁיבִּידָט,
כְּהָבָ אִיר צַוְּגָעָזָאָגָט צְוָרִיקְצְוָקְומָעָן - עַגְמָחָ-נְפָשָׁ אִיְינְצָוּשָׁפָאָרָן
אָוֹן מִיטְ דָּעַר האָפְנָזָנָג הָאָט זַי מִיר אַרְוִיסָבָגְלִיטָ.

כעל פארן קיין ישראל אוֹז אוֹיף איר קבר קומען
מייט איר אוֹיפַן פעלד, מייט דער זוֹן מיט די שטערן
כעל זיך איינעהרן צום געזאנג פון מיינע
ווינטיקע בלומען

ניא-יאראק/ יוני 1969.

מ.ג.

סלוע האלפערן כהן זיל

די ידיעה וועגן טויט פון סלווע, די טאכטער פון יוסף-יואלאם אוֹן בריגנדל האלפערן,
האט אונדץ דערשיטערט.

זעלטן פלעגט סלווע זיין אנוועזענד אוֹיף די באגענישן פון אונדזר פאראיין, דאר
אייז איר פארביינדונג מיט אונד געוווען אעגע אונ א גאר פריינדליבע. איד קבוץ, מאנית, איז
רווייט פון חל-אביב, אירע פילע אוֹן פאראנטוארטליך אוייפגאבן דארט האבן איר ניט דערלויבט
זיך אפזוגעבן פערזענליך דעם פאראיין. האט זי דאס געטן אין אירע בריוו צו אונז, וועלכע
זענען געוווען דורךעדריינגען מיט צארטע געפילען אוֹן דאנקבארקייט פאר אלעט, זזאמ עם זוערט
געטן פארן אנדעןק פון אונזערע קדושיס.

אונזער לעצט בעגעניש מיט איר אייז פארגעקומען צוריק מיט איאר, ווען מיר האבן
אוֹיפגענומען אין לעויניזאן ביבליאטעק איז קרוב, דזיד רפאפארט, פון ניא-יאראק אוֹן מאקס
דעסער פון קאנאדי, דאס אויג פון פטא-אפראאט האט דאן אוֹיפגעכאמט אוייסדרוק פון טרויער
אוֹיף איר געדיבט. אירע אויגן האבן ווי דערזען וואס עם דערזוארט איר. אבער אין די אייניגגע
שעה פון דער באגעניש אייז זי געוווען זיער אוֹיפגעעלעט אוֹן בארעדריע. אט איזוי ווי עם
געשט מיט יען איינעם פון אונז, ווען עס טרעפן זיך א צאל קראמעניצער צוזאמען, דאן ווען
א טורם פון זכרוניות באהערשט אונז,

אין קראמעניז האבן מיר בעוואוינט אין שכנות מיט סלוועס עלטערן. אויך האט איד פאטער בעדאוונט צוזאמען מיט מיין פאטער אין חמידישן שלכל. ב'האָב, אַזְוִי אַרְוּם, געהאט די מעגלייב-קייט איד פAMILIUS גוט צו דערקענען. דאס איז געוווען א פAMILIUS פון הארעפאשנע עלטערן און קיבנדער, ענרגישע מענטשן מיט פיל איניציאטיוו און מיט א שארפֿן געפֿיל פאר מסחר. מיט דער צייט האבן זיין ערוארבּן דיביכע איגענסום אוּקָא בכבודיגן פלאץ צוישן די סוחרים און אינדוסטריעלער פון שטאט. סלוועס אט מיט א אויסצ'יכנונג פארענדיגט די מיטעלשול אין קראמעניז און איז תיכף נאכדעט אפגעפארן אויף א חלוצישער ה�建ה פונקס פון "השומר הצער" אין פוילן.

עם ליגט דא פאר מיינע אויגן א הפט, וועלכע סלוועס קיבוץ האט אדרוייסגעבען צו די שלושים פון איד טויט. ווי שטארק דרייקט זיך אויס די ליבע צו איד דארטן וויפיל כבוד און פארעהרונג פון איר פערזענלייכית טראגן די חברים אין זיינער העrzער! סלווע האט גערישנט אידע עלטערנס ענרגיבּע און איניציאטיוו, אבער זי האט דאס אונגעווונדעת אין גאר אנדער ריכטונגגען. זי האט זיין געווידמעט דעם קיבוץ און די מיטגלידער וארט האבן גוט געוואויסט ווי לאס אפצושאנן.

אין איינע פון די רשימות פון אט דער הפט ווערדן ציטירט סלוועס פאלגענדע ווערטעד: "... זיין זענען טיערַע מענטשן, עלייכע צו די קערנדיגע פאלקס-יידן פוי מיין קראמעניז. טיפע נשמה פעדים ביןדע מיר ענג צו יגען יידן. ווי שטארק האב איך זי, מיין שטאט, ליב געהאט!"...

זיינער רירנד און שטארק פאסענד צו איר געשטאלט זענען די ווערטער פון אירע חברים, צובעשים פון אומיסלאנד, ווי זיין זוילן: "...ווען איר וועט איר קבר באזוכן מיט בלומען און די הענט, בעטן מיר איך איר זאלט אפרײַסן נאך א בלימעל, א באשיידען ציקלאמען (רकפת) וועלכע סוליעט זיך אויך צו די פעלזען, שלאגט דארט ווארכלען און איר לעבן איך אויך קאלעקטיוו. לייגט דאס בלימעל אויף דעם פרישן קבר פון סלווען, זכרונה לברכה!"...

מיר קראמעניזער זענען שווחפים צו אט דער ביטע.

סלווע האט געלאָז נאך זיך איר מאן משה, איר איבערגעבעגעגען חבר און יוגענד – פרײַנד, א טאכטער חנה און א שוערטער אין חיפה.

הכńska פאר "קול יוצאי קרמניץ"

דען אינציגער קוזאָל צו דען די הוצאה פון "קול יוצאי קרמניץ" איז דער אפֿצאל פון אונזערע קראָמעניצער אין ייְהָוָה אַיִן אַזְּמָנָה פָּאָר די העפָּן ווועלכּע זַיִן באַקְוּמָן. ווֹיִזְּטּ זַיִן אֶבְּעָר אַרְוִוִּים, אַז פון אַזְּמָנָה קומָטּ דער אַפְּצָאָל אַן רַעֲגָוְלִיעָר אָזְן שְׂטִיגְמָטּ אַפְּיָלוּ אַרְיָבָּעָר דַּעַם נַאֲמִינָאָלָן סְכוּם, — אֶבְּעָר אַהֲפָּשָׁה טִילְלָה פון אַונְזָעָרָעָה חֲבָרִים אַיִן יִשְׂרָאֵל דַּעֲרָפִילָן נִישְׁתָּחַזְּעָר חֻוב לְגַבְּיָ דַּעַר אַוְיְסָגָבָּעָ אַונְזָעָרָר, אָזְן דָּם שָׁאָפָּט אַונְזָ שְׂוּעָרִיקִיִּתְן, מִירְ האָפָּן אַז אַונְזָעָר וּזְעַנְדָּנוּגָעָן צו די חֲבָרִים דַּוְרָךְ דַּעַם צִירְלָוָלָאָר פון 11.5.69 אָזְן דַּזְרָךְ דַּעַר דַּאְזִיבָּעָר הַעֲפָּט, ווּעָלָן האָבָּן אַגְּעָרִיגָּעָ וּזְיָרְקוּנָגָ, אָזְן דַּעַר דַּעֲגָוְלִיעָרָעָר אַפְּצָאָל פָּאָר די העפָּן ווּעַט עַרְמָעָגְלִיבָּן די וּזְיִיטָּרְדִּיבָּעָ עַרְשִׁינְגָּוָגָ פון "קָוָל יָצָאִי קְרָמָנִיצְ".

אַסְטִיפָּעָנְדִּיָּ אַוִּיפָּן נַאֲמָנָן פון אַפְּרִים שְׁנִיְּדָעָר זַיִל

אונזער חָבָּר ווּלְזָלְשָׁלְ שְׁנִיְּדָעָר, דַּעֲטָרוֹיִטְ, האָט גַּעַשְׁפָּעָנְדָעָט אַגְּוּוֹוִיסָעָ סְוָעָ פָּאָר אַיְדִּיקָעָ סְטִיפָּעָנְדִּיָּ אַוִּיפָּן נַאֲמָנָן פון זַיִן פָּאָטָעָר אַפְּרִים שְׁנִיְּדָעָר זַיִל, די אַסְטִיפָּעָנְדִּיָּ ווּוְעָרָט בְּעַבְּעָן אַיְינָעָסָ פון די שִׁילְעָדָ פון סְעָמִינָאָר אַדְרָעָר סְטוֹדְעָנָטָ פָּאָר אַן עַסְּטִיָּ אַוִּיכָּעָ אַטְמָעָ אַיִן שִׁיְּכָוָת מִיטָּ דַּעַר הַשְּׁכָלָה לִיטְעָרָאָטוֹר.

פון די אַרְבִּיאִיטָן, ווֹאָמָּעָן זָעָנָעָן דַּאֲסָמָּאָל דַּעֲרָלָאָנְגָּט גַּעַוּוֹאָרָן האָט אַוְיְסָגָעָנוּמָעָן די אַרְבִּיאִיטָ פון דַּעַר סְטוֹדְעָנְטִין מִידְיָרִי יִעְרִי אַוִּיךְ דַּעַר טָעַמְעָן יִרְיָבְּיָל אָזְן זַיִן טַעַטְיִקְיִיטָ אַוִּיפָּן בְּעַבְּיָתָ פון יִזְּדִּישָׁר עַרְצִיאָוָגָ אַיִן רַוְּסָלָאָנָדָ", דַּעַר בָּאַשְׁלָוָזָ ווּעַגְּזָ זַעַם אַיִן אַגְּזָעָנוּמָעָן גַּעַוּוֹאָרָן דַּעַם 26.6.69 דַּוְרָךְ אַרְיכְּטָעָר קָאַלְעָגִיוָּם, ווּעַלְכָּבָּר אַיִן בָּאַשְׁטָאָנָעָן פון פָּאַלְבָּעָנָדָ פָּאָרָזָאָ:

- 1) דַּיְרָ יְהָוָה פְּרִידְלָעָנְדָעָר — לְעַקְטָאָרָרָ פָּוָי לִיטְעָרָאָטוֹר אִים בְּרָ-אַיִלָּן אַוְנִיבְּרָסִיטָאָט,
- 2) אלְיָזְעָרָ חִיבָּוָן — אַלְעָרָעָרָ פָּוָן חַנְקָאָר אַזְּנָה הַיִּסְטָאָרִיאָר אַיִן סְמִינָרָ הַקִּבוֹצִים,
- 3) מְנוּסָ גַּאֲלָדְעָנְבָּעָרָ — אַגְּוּוֹזְעָנְעָרָ שַׁוְּלָ פָּאַרְזָוָאַלְטָעָר אָזְן יִעְצָץ אַלְעָרָעָרָ פָּוָן עַבְּרִיחָ פָּאָר עַוְּלִים אַיִן אַוְלָפְּנִים,
- 4) יִצְחָקָ רָוְכָל — דַּעַר סְעָקְרָעָטָאָרָ פָּוָן קָאַלְעָגִיוָּם .

די אַסְטִיפָּעָנְדִּיָּ בָּאַשְׁטִיאִיטָ פָּוָן 300 לְיָיִ, ווּעַלְכָּבָּר ווּעַט אַיְבָּרָגְעָגָעָבָן זַוְעָרָן מִירְ יִעְרִי בָּעָתָה

אַפְּסִיגָּעָר פִּיְּיָעָרְלִיְּכִיִּטְ אַיִן סְעַפְטָעָמְבָּעָדָ הַבָּיִ.

אַעֲנְלִיבָּעָ מְטִיפָּעָנְדִּיָּ ווּעַט גַּעַגְּעָבָן וִזְעָרָן יַאֲרָ — אָזְן עַס ווּזְאָרָן שַׁוְּיָן אַנְגָּעָנוּמָעָן די גַּעַעְרִיגָּעָ שְׁרִיָּט צו בָּאַשְׁטִימָעָן די טָעַמְעָ פָּאָרָן יַאֲרָ חַשְׁיָל .